Fylkesmannen i Vestland

Praktiseringsrundskriv for forvaltning av regionale miljøtilskot i jordbruket for Vestland 2020

Innhald

Om praktiseringsrundskrivet 3

Søknadsmateriale og informasjon 3

Regionalt miljøprogram, regionale miljøtilskot og kommunale SMIL-strategiar 4

Forvaltning av regionale miljøtilskot 5

Vanleg jordbruksproduksjon 6

Oppdatering av Naturbase 7

Tekst frå RMP-sida med utfyllande informasjon til kommunane

Kva er regionalt miljøprogram? .... 8**Feil! Bokmerke er ikke definert.**

Kva er regionale miljøtilskot? .... **Feil! Bokmerke er ikke definert.**

Søknadsinformasjon .... **Feil! Bokmerke er ikke definert.**

Kart og arealopplysningar til søknaden........11

Regionale miljøtilskot i jordbruket for Vestland 2020 12

Tilskot til drift av bratt areal 12

Tilskot til drift av beitelag 14

Tilskot til slått av verdifulle jordbrukslandskap (slått av dyrka mark utan vegforbinding) 16

Tilskot til slått av slåttemark (slått av slåttemark og lauveng) 17

Tilskot til beiting av kystlynghei 20

Tilskot til brenning av kystlynghei 22

Tilskot til skjøtsel av truga naturtypar (beiting av naturbeitemark og hagemark) 25

Tilskot til skjøtsel av styvingstre 27

Tilskot til soner for pollinerande insekt (gjeld førebels kun for Lærdal kommune)........30

Tilskot til tilrettelegging av hekke- og beiteområde for fugl 34

Tilskot til drift av seter 37

Tilskot til skjøtsel av automatisk freda kulturminne 38

Tilskot til kantsone i eng ... 41
Tilskot til spreiing av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen ... 44
Tilskot til spreiing av husdyrgjødsel ved nedfelling eller nedlegging ... 46
Tilskot til spreiing av husdyrgjødsel med tilførselsslange/slepeslange ... 48
Prioriterte vassdrag/vassførekomstar ... 49
Forskrift ... 52

Om praktiseringsrundskrivet

Målgruppa for dette praktiseringsrundskrivet er landbruksforvaltninga i kommunane i Vestland, og det er utarbeidd av Fylkesmannen i Vestland. Praktiseringsrundskrivet er ein utvida versjon av søknadsinformasjonen til bøndene. I tillegg til å innehalde informasjonen som bøndene finn på RMP-sida (www.fylkesmannen.no/vl/rmp) har praktiseringsrundskrivet eigne avsnitt for kommunen under omtalen av kvart einskilt tiltak/regionalt miljøtilskot, samt dette innleiande kapittelet. Avsnitta for kommunen under omtalen av kvart einskilt tiltak er bygd opp av fylgjande underpunkt:

- **Avgrensingar**: grensedraging for kva som kan godkjennast innanfor tiltaket
- **Sakshandsaming**: sentrale punkt kommunane bør vera særskilt merksame på i samband med sakshandsaminga av tiltaket
- **Kontroll**: kontrollpunkt og punkt som kan vere særskilt aktuelt å ha fokus på i samband med kontroll av tiltaket

Søknadsmateriale og informasjon

Alt av søknadsmateriale, anna relevant rettleiing for søkar og kommune, lenke til elektronisk søknadsskjema og andre sentrale dokument og lenker, ligg samla på Fylkesmannen si nettside for regionale miljøtilskot: www.fylkesmannen.no/vl/rmp . På denne temasida ligg og video med søkerettleiing som er utarbeidd av Landbruksdirektoratet. Den elektroniske søknadsomgangen vert opna 15.september (NB! ny dato i 2020). Teljedato er 1. oktober, og søknadsfristen er 15. oktober. Beitelag har eigen søknadsfrist; 15. november.

Alle som søkte om produksjonstilskot i Vestland ved sist søknadsomgang, har første veka i juni fått tilsendt SMS med lenke til RMP-sida, Sameleis vil dei få tilsendt SMS med oppmoding om å søke når søknadsomgangen opnar i midten av september.

Landbruksdirektoratet har utarbeidd ei brukarrettleiing for kommunane si sakshandsaming i eStil (sakshandsamingssystemet for regionale miljøtilskot). Denne brukarrettleiinga er tilgjengeleg på: http://guidecloud.se/landbruksdirektoratet/40.guide . Vidare er Landbruksdirektoratet sitt rundskriv 2020-19, *Saksbehandlingsrutiner for søknad om regionale miljøtilskudd i jordbruket – 2020* saman med dette praktiseringsrundskrivet og *Forskrift om regionale miljøtilskot i jordbruket, Vestland* svært viktige og sentrale dokument i sakshandsaminga av dei regionale miljøtilskota. Både brukarrettleiinga, rundskrivet, praktiseringsrundskrivet og forskrifta er lenka opp på temasida for regionale miljøtilskot nemnt over.

Regionalt miljøprogram, regionale miljøtilskot og kommunale SMIL-strategiar

Regionalt miljøprogram

Regionalt miljøprogram er fylkesvise strategiprogram som skal bidra til gjennomføring av miljøtiltak i jordbruket tilpassa regionale ulikskapar i driftsforhold og miljøutfordringar. Miljøprogramma inneheld ulike delmål med tilhøyrande tiltak eller satsingar, og dei regionale miljøtilskota er hovudtiltaka i programma. Regionalt miljøprogram skal gje ei prioritering av innsatsen mot miljøutfordringane i jordbruket i fylket, og programmet skal rullerast kvart fjerde år. Miljøprogrammet gjev føringar for dei kommunale tiltaksstrategiane for spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) og for klima- og miljømidlane.

Regionalt miljøprogram for Vestland er fastsett av Fylkesmannen i samråd med bondelaget og bonde- og småbrukarlaget. Hovudmålet for miljøprogrammet er å stimulere til å oppretthalde og utvikle eit ope og variert kulturlandskap. Særskilte verdiar i kulturlandskapet skal takast vare på og skjøttast, god agronomi skal fremjast, og ureining og tap av næringsstoff frå jordbruket skal reduserast. I miljøprogrammet er det vidare definert fylgjande delmål:

1. Eit ope og velstelt kulturlandskap
2. Bratt jordbruksareal i aktiv drift
3. God utnytting av utmarksbeite og aktiv stølsdrift
4. Utvalde biologiske og kulturhistoriske verdiar i landskapet blir teke vare på og skjøtta
5. Landbruket er klimavenleg og har lite tap av næringsstoff og klimagassar til luft
6. Eit landbruk som er tilpassa eit endra klima
7. Minst mogleg tap av næringsstoff frå landbruket til vassdrag

Regionale miljøtilskot

Hovudverkemiddelet i regionalt miljøprogram er dei regionale miljøtilskota, og dei regionale miljøtilskota for Vestland vert omtala i dette praktiseringsrundskrivet. Regionale miljøtilskot er, til liks med nasjonale produksjonstilskot, ei årleg driftsstøtte til føretak i drift som oppfyller visse vilkår.

Kommunale SMIL-strategiar

SMIL-tilskot vert gjeve som eingongstilskot til investeringar og vedlikehald til føretak som oppfyller gitte vilkår jf. *Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket*. Føremålet er å fremje natur- og kulturminneverdiane i jordbruket sitt kulturlandskap og redusere forureining frå jordbruket utover det som er venta gjennom vanleg jordbruksdrift. Kommunane skal fastsetje overordna retningslinjer for prioritering av søknadar, noko som oftast er nedfelt i kommunale tiltaksstrategiar for prioritering av midlar til ulike føremål innanfor jordbruk og skogbruk. Desse tiltaksstrategiane fungerer i praksis som overordna retningslinjer i handsaminga av SMIL-saker.

Dei kommunale tiltaksstrategiane skal gje ei oversikt over kva som kjenneteiknar natur- og kulturminneverdiane i kulturlandskapet, i tillegg til å skissere dei viktigaste utfordringane i den einskilde kommune. Regionalt miljøprogram skal utgjere ei kjelde til kunnskap om slike verdiar og utfordringar. Dei kommunale tiltaksstrategiane for spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) og klima- og miljømidlane skal ha forankring i hovudmålet, delmåla og strategiane som Fylkesmannen har prioritert i regionalt miljøprogram.

Forvaltning av regionale miljøtilskot

Søknader om regionale miljøtilskot skal handsamast og godkjennast av kommunen etter forskrift og retningslinjer fastsett av Fylkesmannen og Landbruksdirektoratet. Fylkesmannen er klageinstans og handsamar søknader om dispensasjon for dei regionale miljøtilskota. Generelle forvaltningsrutinar for dei regionale miljøtilskota vert ikkje omtala i dette praktiseringsrundskrivet. For dette viser Fylkesmannen til Landbruksdirektoratet sitt Rundskriv 2020-19, *Saksbehandlingsrutiner for søknad om regionale miljøtilskudd i jordbruket – 2020.* Det er forventa at kommunane har god kjennskap til innhaldet i nemnde rundskriv samt dette praktiseringsrundskrivet i samband med si sakshandsaming av dei regionale miljøtilskota.

Fylkesmannen vil be kommunane om å ha særskilt merksemd kring fylgjande tema i rundskriv *2020-19, Saksbehandlingsrutiner for søknad om regionale miljøtilskudd i jordbruket – 2020* frå Landbruksdirektoratet*:*

- *Tidsfrist og innlevering av søknad, kap. 2*
- *Kommunens oppgaver, kap. 4* (herunder ma. veiledningsplikt, inhabilitet, sakshandsaming, avslag og avvising, kontroll og avkorting)
- *Klagebehandling og omgjøring av vedtak, kap. 7*

Fylkesmannen vil gjere kommunane merksame om fylgjande:

- Alle vilkår for om eit tiltak skal kunne godkjennast skal stå i forskrifta. Det er berre vilkår som står i forskrifta som skal leggjast til grunn for om eit tiltak kan godkjennast eller ikkje. *Døme:* Dersom det i forskrifta står at tiltaket skal utførast i samsvar med fastsette skjøtselsråd (utan nærare spesifisering), er skjøtsel i samsvar med skjøtselsråda eit krav for å få godkjent tiltaket. Dersom skjøtselsråd derimot ikkje er nemnt i forskrifta, men det likevel står skjøtselsråd i omtalen av tiltaket, er det ikkje krav om slik skjøtsel for at tiltaket skal kunne godkjennast. Det vert derimot uansett stilt krav til effekten av tiltaket (sjå under).

- Det er nasjonalt krav at tiltak som søkar utfører innan regionale miljøtilskot skal ha ein positiv effekt for formålet for tiltaket for at det skal kunne godkjennast. Det vil sei at eit tiltak ikkje skal godkjennast sjølv om vilkåra som er stilte i forskrifta er oppfylte viss skjøtselstiltaket ikkje har nokon positiv effekt. *Døme:* Ved beiting av kystlynghei registrert i Naturbase skal lyngheia bere preg av beiting, og beitinga skal gje ein positiv skjøtselseffekt på lyngheia for å kunne godkjennast. Det vil sei at det må vere eit høveleg beitetrykk/eit godt samsvar mellom tal dyr og areal lynghei for at tiltaket skal kunne godkjennast. Det er såleis ikkje godt nok å ha nokre få sauer beitande på eit større areal kystlynghei som er registrert i Naturbase.

Fylkesmannen vil vidare oppmode kommunane om fylgjande:

- Kommunane bør hjelpe søkarane med å registrere korrekte kartmarkeringar i søknaden i god tid <u>før</u> søknadsfristen. Frå og med 2020 kan igjen tidlegare søknadstal og kartregistreringar importerast til årets søknad. Erfaringsmessig vil rette kartmarkeringar før søknadsfristen spare kommunane for mykje arbeid, og bøndene vil kunne unngå avkortingar. Miljøtilskotdagar eller –kveldar, der søkarane får hjelp til utfylling av søknaden før søknadsfristen, vil såleis vere ei god investering både for kommunane og søkarane. Her bør kommunane vurdere interkommunalt samarbeid.

Døme: Kommunane stiller med fagpersonar og møterom, og søkarane tek med eigen pc og bakgrunnsmateriale for utfylling av eigen søknad. Kommunane bør vise søke-videoen til Landbruksdirektoratet før søkarane startar utfylling av eigne søknader. Søke-videoen ligg på temasida for regionale miljøtilskot. Alternativt kan kommunane til dømes tilby eit rom på kommunehuset der søkarane kan nytte kommunal pc eller eigen pc for søke, med mogelegheit til å spørje om hjelp ved behov.

- Kommunane bør vere restriktive med kva tiltak som vert godkjent. Erfaringsmessig er feilaktig godkjende tiltak krevjande både for søkar og forvaltning å korrigere, dersom det tidlegare har blitt godkjent.

- Nokre av tiltaka krev kontroll i felt i vekstsesongen for å kunne gjennomføre ein fullverdig og god kontroll. For tiltak der tidspunktet for kontroll slik spelar inn, bør kommunane vurdere å avtale kontroll i vekstsesongen etter utført skjøtsel for kjende tiltak.

- Kommunane bør vere på offensiven og informere og motivere både nye og tidlegare søkarar om å søke om tilskot. Særskilt aktuelt er dette for tilskot til drift av bratt areal (både gras-, frukt- og hagebruksproduksjon) der det no vert utbetalt tilskot for alt bratt areal frå med første dekar, og tiltak kring miljøvenleg gjødselspreiing.

Vanleg jordbruksproduksjon

Å drive vanleg jordbruksproduksjon er eit grunnvilkår for å kunne motta tilskot etter forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket § 2, samt etter tilskot for regionale miljøtilskot i jordbruket § 3 a). I Landbruksdirektoratet sitt rundskriv 2018-30 kap. 2.3 er det forklart nærare kva som er forventa for at jordbruksproduksjonen skal kunne reknast som vanleg:

«…Videre skal produksjonen ha et næringsmessig preg. Leveransene fra produksjonen skal stå i samsvar med antall dyr, eller størrelsen på arealet det søkes tilskudd for. Det må vurderes om produksjonen er for ekstensiv eller mangler næringsmessig forankring. Utgangspunktet for vurderingen av hva som er «vanlig jordbruksproduksjon» er at aktiviteter eller resultater skal ligge innenfor normalen for den type produksjon som vurderes. Ethvert avvik fra hva som regnes som vanlig, gir ikke nødvendigvis grunnlag for å avskjære tilskudd med den begrunnelse at det ikke drives «vanlig jordbruksproduksjon». Det må tas høyde for ulike driftsformer og normale variasjoner i driften. Lokale forhold kan også være relevante i vurderingen av om foretaket driver vanlig jordbruksproduksjon, for eksempel der lav avdrått i et sauehold skyldes store rovdyrtap. Det er adgang til å ta individuelle hensyn, det vil si å akseptere særegne forhold hos den enkelte produsent, så lenge dette ikke bryter med hva som objektivt sett kan oppfattes som en forsvarlig og god drift utfra et landbruksfaglig ståsted.»

Oppdatering av Naturbase

Fleire av dei regionale miljøtilskota omhandlar skjøtsel av truga naturtypar. Dette gjeld naturtypane slåttemark, lauveng, naturbeitemark, hagemark og kystlynghei. For alle desse tiltaka er det frå nasjonalt hald sett krav om at lokaliteten skal vere registrert i Naturbase for at skjøtselstiltaket skal kunne godkjennast for tildeling av regionale miljøtilskot.

Lokalitetar som er registrerte i Naturbase innan teljedato, 1.oktober, i søknadsåret kan godkjennast dersom krava i forskrifta for tiltaket elles er oppfylt.

Det er viktig at kommunane melder ifrå til Fylkesmannen ved behov for naturfagleg verdivurdering av aktuelle lokalitetar som ikkje er registrerte i Naturbase. Det er òg viktig at kommunane melder ifrå om lokalitetar (eller delar av lokalitetar) som eventuelt bør takast ut av Naturbase (med grunngjeving og kartfesting).

Om de har tips om lokalitetar som de meiner bør vurderast for Naturbase, treng vi følgjande informasjon frå dykk:

- Stadnamn
- Gards- og bruksnr
- Namn og kontaktinformasjon til søkar
- Kart (gardskart el. likn. for kvar lokalitet, og samla oversiktskart for kommunen)
- Tidlegare bruk, noverande bruk, og eventuelt planlagt endra bruk.
- Kva naturtype ser dette ut til å vere, og kva for RMP-ordning er mest aktuell å søkje på
- Informasjon om eventuelt tidlegare kartleggingsarbeid
- Informasjon om gjødslingshistorikk

Informasjonen skal sendast med e-post til: fmvlnaturbase@fylkesmannen.no **innan 1.februar.**

Under fylgjer tekst frå meny-punkta på RMP-sida med utfyllande informasjon til kommunane

Kva er regionalt miljøprogram?

Regionalt miljøprogram for Vestland er eit strategiprogram fastsett av Fylkesmannen i samråd med bondelaget og bonde- og småbrukarlaget. Programmet skal stimulere til å oppretthalde og utvikle eit ope og variert kulturlandskap. Særskilte verdiar i kulturlandskapet skal takast vare på og skjøttast, god agronomi skal fremjast, og ureining og tap av næringsstoff frå jordbruket skal reduserast. I miljøprogrammet er det definert fylgjande delmål:

1. Eit ope og velstelt kulturlandskap
2. Bratt jordbruksareal i aktiv drift
3. God utnytting av utmarksbeite og aktiv stølsdrift
4. Utvalde biologiske og kulturhistoriske verdiar i landskapet blir teke vare på og skjøtta
5. Landbruket er klimavenleg og har lite tap av næringsstoff og klimagassar til luft
6. Eit landbruk som er tilpassa eit endra klima
7. Minst mogleg tap av næringsstoff frå landbruket til vassdrag

Dei regionale miljøtilskota er hovudvirkemidla i miljøprogrammet for å nå delmåla definert over, og dei er til liks med nasjonale produksjonstilskot ei årleg driftsstøtte til føretak med landbruksproduksjon som oppfyller visse vilkår.

Kva er regionale miljøtilskot?

Som ein del av regionalt miljøprogram kan bønder i Vestland søke om regionale miljøtilskot til hausting av bratt eller veglaust areal, beitebruk, stølsdrift, skjøtsel av biologisk mangfald og kulturminne, og miljøvenleg spreiing av husdyrgjødsel. Beitelag kan søke om tilskot til drift av beitelag. Tilskota skal stimulere til miljøvennlege driftsformer og produksjon av miljøgode for samfunnet. Dei er til liks med nasjonale produksjonstilskot ei årleg driftsstøtte til føretak med landbruksproduksjon som oppfyller visse vilkår.

Kven kan søke?

Alle føretak som kan søke produksjonstilskot i jordbruket, som har landbruksproduksjon i Vestland og som oppfyller vilkåra som vert stilte i dei ulike tilskotsordningane, kan søke. Føretak som er registrerte i andre fylke kan såleis søke om tilskot, dersom dei driv areal eller har dyr på beite i Vestland. Beitelag som er registrerte i Einingsregisteret, og som oppfyller vilkåra som vert stilte i forskrifta, kan søke om tilskot til drift av beitelag.

Korleis søke?

Søknaden kan leverast elektronisk via Altinn på Vestland sitt søknadsskjema innan 15. oktober. Beitelag har eigen søknadsfrist 15. november. Søknaden kan tidlegast leverast når søknadsportalen opnar 15.september. Det er kommunane som handsamar og godkjenner søknadane. Søkarar som av ulike grunnar ikkje kan levere søknaden elektronisk, kan levere papirsøknad til kommunen, men beitelaga må søke elektronisk. Dersom ein har spørsmål eller ynskjer rettleiing i samband med søknaden, kan ein kontakte kommunen.

Søknadsinformasjon

- Søknadsskjema (elektronisk og papir), rettleiing for utfylling av elektronisk søknad og anna søknadsinformasjon ligg samla på denne temasida. Omtalen av dei einskilde tiltaka ligg i hovudfeltet. I høgremargen finn du temaboksar med generell søknadsinformasjon, video om korleis du søker, og lenke til søknadsskjema (temaboksane ligg nedst på temasida ved visning på mobil)
- Teljedato for opplysningar om areal og dyretal er 1. oktober i søknadsåret, og søknadsfristen er 15. oktober. Beitelaga har eigen søknadsfrist 15.november
- Eit føretak kan søke om tilskot for all landbruksdrift som føretaket driv, både på eige og leigt areal, til liks med søknad om nasjonale produksjonstilskot
- Bruk som inngår i samdrift kan søke tilskot kvar for seg eller samla etter same retningslinjer og praktisering som for nasjonale produksjonstilskot, men det må gjerast på same måte for regionale miljøtilskot som for produksjonstilskot
- Føretak som utfører miljøtiltak i ein annan kommune enn heimkommunen, skal levere søknaden til den kommunen der dei har driftssenteret. Føretak som utfører miljøtiltak i eit anna fylke, skal levere søknaden for det aktuelle tiltaket til den kommunen der tiltaket er utført
- Det er ein føresetnad at føretaket oppfyller krava til gjødslingsplan og plantevernjournal for å kunne søke om tilskot frå regionale miljøtilskot. Unntak: kravet gjeld ikkje for beitelag
- Tilskot forbeitedyr og tilskot for skjøtsel av eit areal, skal søkast på av det føretaket som disponerer og søker nasjonale produksjonstilskot for beitedyra eller det aktuelle arealet
- Element i kulturlandskapet, som til dømes styvingstre, skal søkast på av den som disponerer og søker nasjonale produksjonstilskot for arealet trea står på
- Søknader som vert leverte etter søknadsfristen får eit trekk på kr 1000 per dag. Ein søknad vert avvist dersom den vert sendt inn seinare enn 14 dagar etter fristen
- Kommunen skal utføre risikobasert kontroll etter same retningslinjer som for nasjonale produksjonstilskot
- Alle tilskotssatsane for dei regionale miljøtilskota er førebelse. Endelege tilskotssatsar vert sett på grunnlag av søknadsmengda
- Tilskotet kan avkortast dersom føretaket aktlaust eller med forsett driv i strid med anna regelverk for jordbruksverksemd, ved manglande/mangelfull gjødslingsplan og

plantevernjournal, eller viss føretaket har gitt feile opplysningar i søknaden som ville ha danna grunnlag for urettmessig utbetaling av tilskot

- Søkarar kan klage på vedtaket innan tre veker frå den dagen dei mottek vedtaksbrevet i Altinn. Kommunane handsamar søknadane, og Fylkesmannen er klageinstans
- Søkarar kan i særlege tilfelle søke om dispensasjon. Ein dispensasjonssøknad skal stilast til Fylkesmannen, men sendast kommunen for uttale før oversending til handsaming hjå Fylkesmannen
- Dersom nokon ynskjer å søke seinare enn 14 dagar etter søknadsfristen, må søknad om dispensasjon frå søknadsfristen først innvilgast av Fylkesmannen før søkar i det heile kan søke om regionale miljøtilskot. Søknad om dispensasjon for søknadsfristen vert praktisert strengt jf nasjonale føringar
- Tilskot vert utbetalt til den einskilde søkar frå Landbruksdirektoratet i mars 2021
- For hjelp og rettleiing; kontakt kommunen i god tid før søknadsfristen

Elektronisk søknad

- Frå og med 2020 vil registreringar og kartteikningar frå førre søknadsomgang ligge klare i elektronisk søknad. Ein får då, første gongen ein er inne i kartet, spørsmål om å importere inn tiltaka som kommunen godkjente ved førre søknadsomgang
- Tiltak i felles utmark kan diverre ikkje teiknast på kart i elektronisk søknad. Ved søknad om nye tiltak i felles utmark må såleis søkar teikne dette tiltaket på papirkart og levere til kommunen som legg det inn i elektronisk søknad. Tiltak i felles utmark som er lagt inn i elektronisk søknad kan, som for alle tiltak, importerast ved seinare søknadsomgangar
- Mobilnummer eller e-postadresse skal fyllast inn slik at ein får varsel når tilskotbrevet om utbetaling er sendt til meldingsboksen i Altinn
- Tiltak som vert henta frå kart vert lista opp i søknadsskjemaet summert per tiltak og ikkje per eigedom
- Ein vert ikkje logga ut av Altinn så lenge ein jobbar i kartet. Dersom ein verken er aktiv i kartet eller søknadsskjemaet, vil ein etter 30 minutt derimot automatisk bli logga ut
- NB! Ved å trykke på «Fjern alle tiltak-knappen» vert alle tiltak som er teikna i kartet sletta

Papirsøknad

Dei som ynskjer å søke på papir kan kontakte kommunen for søknadsskjema eller skrive søknadsskjemaet ut frå denne temasida. I papirsøknaden skal ein fylle ut dei relevante kvite felta og legge ved kartvedlegg. Kart for eigen eigedom kan ein få hjå kommunen eller finne på www.gardskart.nibio.no

Kart og arealopplysningar til søknaden

Alle tiltak som det vert søkt regionale miljøtilskot for skal kartfestast. Frå og med søknadsomgangen 2020 treng ikkje tiltak som er kartfesta i tidlegare søknadsomgang å kartfestast på nytt, kun importerast i elektronisk søknad, med mindre det er endringar i drifta.

I den elektroniske søknaden markerer ein tiltaka i kartet, og på bakgrunn av markeringa i kartet vert søknadstal lagt inn i søknaden. Det søketalet som automatisk kjem opp kan ein overstyre manuelt med å endre tala etterpå. Det er svært viktig at ein sjekkar at dei tala som kjem opp automatisk stemmer med dei tala ein faktisk ynsker å leggje inn, og at ein eventuelt endrar det dersom der er avvik.

Kartfesting i søknaden for regionale miljøtilskot kan skje på fylgjande måtar:

- Elektronisk søknad: digital kartfesting direkte i søknadsportalen ved bruk av kartverktøyet som ligg der
- Papirsøknad: papirkart med innteikningar levert til kommunen saman med søknadsskjema

NB! Tiltak i felles utmark kan diverre ikkje teiknast på kart i elektronisk søknad. Ved søknad om nye tiltak i felles utmark må såleis søkar teikne dette tiltaket på papirkart og levere til kommunen som legg det inn i elektronisk søknad. Tiltak i felles utmark som er lagt inn i elektronisk søknad kan, som for alle tiltak, importerast ved seinare søknadsomgangar.

Ein kan be kommunen om hjelp til å finne kart og til å kartfeste, men det er då viktig å kontakte kommunen i god tid før søknadsfristen.

Dersom ein ynskjer å finne arealopplysningar sjølv, er det to mogelege kjelder:

1. Gardskart er tilgjengeleg på heimesida til Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) på www.gardskart.nibio.no (sjå enkel rettleiing under)
2. Økonomisk kartverk finst digitalt og i papirutgåve. Økonomisk kartverk kan skaffast frå kommunen eller frå Fylkesatlas på www.fylkesatlas.no

Enkel rettleiing for bruk av Gardskart:

- Gå inn på www.gardskart.nibio.no
- Skriv kommunenamn og gards- og bruksnummer
- Trykk på: ***Søk i gårdskart***
- Ein kan velje arealfordeling i 7 eller 13 hovudklassar, men det er i hovudsak berre fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite som er aktuelle i denne samanhengen (resten av klassane gjeld skog og utmark)

Regionale miljøtilskot i jordbruket for Vestland 2020

Tilskot til drift av bratt areal

Det kan gjevast tilskot for drift av jordbruksareal med hellingsgrad 1:5 eller brattare som eit driftsvansketilskot og for å ta vare på kulturlandskapet. Tilskotet kan gjevast for fulldyrka og overflatedyrka grasareal i drift (ikkje innmarksbeite), og for hagebruksareal i drift med næringsføremål.

Fulldyrka og overflatedyrka grasareal skal haustast ved slått til dyrefôr minst ein gong i vekstsesongen. Areal med fleirårige hagebruksvekstar skal vere i aktiv drift med naudsynt skjøtsel av frukttre/bærbuskar/stauder, slått av undervegetasjonen minst ein gong i vekstsesongen, hausting og omsetting av frukt/bær/urter, eller omsetting av foredla produkt basert på frukt/bær/urter frå godkjent areal. Areal med eittårige hagebruksvekstar skal vere i aktiv drift med naudsynt skjøtsel, gjødsling, ugrasreinhald, hausting og omsetting av vekstar, eller omsetting av foredla produkt basert på vekstar frå godkjent areal. For omsetting av foredla produkt gjeld same omsetningskrav som for produksjonstilskot.

Tilskotet blir fastsett per dekar. Det er ikkje noko nedre eller øvre avgrensing på utbetaling eller tal dekar per føretak innan tiltaket.

I elektronisk søknad vil alt innmarksareal som eit føretak disponerer vere markert med blått i kartet, også innmarksbeite, sjølv om innmarksbeite ikkje kan godkjennast innan dette tilskotet. **NB! Søkar skal velje tiltaksklasse for slått eller hagebruksareal. Søkar skal deretter teikne kva areal som er slått og hausta som fôr, eller som det er dyrka hagebruksvekstar på, og som elles fyller skjøtselskrava innanfor det blå arealet. Når søkar slik markerer i kartet kva areal som er hausta/skjøtta (uavhengig av hellingsgrad), vil søknadsportalen sjølv finne bratt areal innanfor det teikna arealet. Søknadsportalen vil rekne ut og ved importering frå kartet legge inn i søknaden kor mange dekar bratt areal per hellingsgrad det er innanfor arealet som søkar har teikna (dvs innanfor det arealet søkar har hausta/skjøtta)**. Det er tilstrekkeleg at søkar teiknar inn skjøtta areal der kartet markerer at det er bratt areal.

Tiltaksklassar, utmålingseining og førebelse tilskotssatsar

- **Overflatedyrka og fulldyrka 1:5** **kr 289 per daa**
  (Slått og hausting til fôr på full- og overflatedyrka areal med helling frå og med 1:5 til 1:3)

- **Overflatedyrka og fulldyrka 1:3** **kr 434 per daa**
  (Slått og hausting til fôr på full- og overflatedyrka areal med hellingsgrad frå og med 1:3)

- **Fruktdyrking 1:5 (gjeld også anna hagebruksareal)** **kr 867 per daa**
  (Produksjon for omsetning på frukt- og anna hagebruksareal med hellingsgrad frå og med 1:5 til 1:3)

- **Fruktdyrking 1:3 (gjeld også anna hagebruksareal)** **kr 1301 per daa**
  (Produksjon for omsetning på frukt- og anna hagebruksareal med hellingsgrad frå og med 1:3)

For kommunen

Formålet med tilskotet er å stimulere til drift av bratt areal for å halde areala i hevd og ta vare på eit ope kulturlandskap. Dei brattlendte bruka og teigane er eit særpreg for jordbruket på Vestlandet. Det bratte arealet er tungdrive og arbeidsintensivt, og det er såleis ekstra utsett for å gå ut av drift. Den bratte innmarka står på hell, og den er såleis svært synleg i landskapsbildet. Ved å stimulere til slått og hagebruk i det bratte arealet, oppnår ein både matproduksjon, ope og stelt kulturlandskap med positive ringverknader for det kringliggjande plante- og dyrelivet, og at drift på marginale innmarksområde held fram.

Avgrensing

Tiltaket gjeld berre for hagebruksareal og fulldyrka og overflatedyrka grasareal i drift med hellingsgrad 1:5 eller brattare. Grasareal som berre er beita og/eller beitepussa kan ikkje godkjennast. Hagebruksareal som ikkje vert nytta i produksjon med næringsformål kan heller ikkje godkjennast.

Sakshandsaming

I søknadsskjemaet får søkar opp alt innmarksareal som føretaket disponerer, både innmarksbeite og dyrka mark. Dette arealet er markert med blått i kartet. Søkar må innanfor det blå arealet teikne kva areal som er slått og hausta som fôr eller som det er dyrka hagebruksvekstar på med næringsformål og der skjøtselskrava er oppfylte. Søknadsportalen klypper deretter til bratt areal innanfor det søkar har markert. Kommunen må i si godkjenning sjå til at det kun er areal som oppfyller vilkåra som er stilte i forskrifta som er markert i kartet som medrekna areal. Dette for å unngå feilaktige utbetalingar av tilskot. **NB! Her må kommunane, som ein første kontroll, vere særs merksame på at både innmarksbeite og dyrka mark vil kome opp som blått og søkbart areal hjå søkar, trass i at innmarksbeite ikkje kan godkjennast for tilskot til drift av bratt areal i Vestland.**

Erfaringsmessig kan det vere krevjande for søkar å teikne rett areal i kartet. Innlagt areal kan hentast opp ved seinare søknadsomgangar frå og med 2020. Med mindre det er endringar i drifta, kan såleis eit føretak laste opp og nytte tidlegare kartregistreringar frå og med søknadsomgangen 2020. Feilteikning i kartet vil erfaringsmessig gje kommunane mykje meirarbeid i samband med sakshandsaminga, og det gjev fare for avkortingar for søkar. Ei korrekt førsteregistrering i kartet vil såleis vere til stor nytte både for søkar og kommune.
Fylkesmannen vil difor oppmode kommunane om å hjelpe førstegongssøkarar med kartregistreringar.

Tidlegare har det vore eit minstekrav til kor mykje bratt areal eit føretak har måtta hausta for å koma inn under dette tiltaket. I og med at det frå og med 2019 ikkje lenger er noko slik nedre grense, er det langt fleire føretak som kan søke om tilskot til drift av bratt areal no enn tidlegare. Vidare gjeld tiltaket no og produksjon for omsetning på bratt hagebruksareal.
Fylkesmannen vil med bakgrunn i utvidingane av tiltaket frå og med 2019 oppmode kommunane om få nye føretak til å søke, men likevel i første omgang prioritere å få med tidlegare søkarar og då med rette kartregistreringar.

Kontroll

Grasarealet skal vere hausta som fôr minst ein gong i vekstsesongen. Dette kan vere vanskeleg å kontrollere i terrenget etter søknadsfristen. Kommunane bør difor vurdere å avtale kontroll tidlegare i vekstsesongen for dette og andre tiltak der tidspunktet for kontroll er avgjerande for resultatet for kontrollen. Omsetning av råvarer eller foredla produkt innan hagebruk skal kunne dokumenterast i gardsrekneskapen.

Tilskot til drift av beitelag

Det kan gjevast tilskot for drift av beitelag som er registrerte i Einingsregisteret og som har beitedyr i utmark. For at søknaden skal kunne godkjennast må:

- Beitelaget ha minst 2 medlemmar
- Dyra ha vore minst 5 veker på utmarksbeite
- Beitelaget ha organisert tilsyn og sanking tilpassa lokale tilhøve (minimumskrav er felles ettersankedato for beitelaget/kommunen)
- Beitelaget ha levert inn årsrapport i, eller som vedlegg til, søknaden (årsrapporten kan skrivast i fritekstfeltet i søknaden)
  Årsrapporten skal innehalde:
  1) Dato for årsmøte i søknadsåret
  2) Sum midlar på konto per 1. november i søknadsåret
  3) Kort årsmelding som syner aktivitet i beitelaget og målretta bruk av midlar for beitebruk i utmark i søknadsåret, samt eventuelle utfordringar for beitelaget og beitebruken

Tilskotet er ei driftsstøtte til fellestiltak kring beitebruk i utmark. Tilskotet kan brukast til alle investeringar eller tiltak i regi av beitelaget som er positive for beitebruken i utmark, også til gjerdehald mot utmark eller for lengre transport til og frå utmarksbeite.

Medlemmane kan søke beitelaget om støtte til investeringar eller tiltak som er positive for beitebruken i utmark. For større investeringar og tiltak kan beitelaget søke kommunen om investeringsstøtte i tillegg til driftsstøtta som beitelaget får gjennom Regionalt miljøprogram.
NB! Både investeringsstøtta og driftsstøtta skal brukast til tiltak i utmark, ikkje på innmark.

Beitelaga kan velje å organisere seg per kommune slik at også føretak som er åleine i sitt utmarksområde kan vere medlem i eit beitelag. Det vil variere mellom beitelaga i kor stor grad samarbeid kring organisert tilsyn og sanking kan utførast grunna dyr i ulike beiteområde, men minimumskravet er felles ettersankedato for beitelaget eller kommunen. Mjølkekyr og mjølkegeit kjem inn under tiltaket dersom dei oppfyller kravet til minst 5 veker beiting i utmark og føretaket er medlem i eit beitelag.

Beitelag har eigen søknadsomgang med søknadsfrist 15.november.

Tiltaksklassar, utmålingseining og førebelse tilskotssatsar

- **Storfe/hest** **kr 35 per dyr sleppt på utmarksbeite**

- **Småfe** **kr 25 per dyr sleppt på utmarksbeite**

  (Førebelse tilskotssatsar er justerte i høve til 2019 med 5 kr auke for småfe og 5 kr reduksjon for storfe. Tilskotet vert frå og med 2019 utmålt per dyr som er sleppt på utmarksbeite, og det er strengare krav til drift av og rapportering frå beitelaga enn tidlegare, sjå definerte krav over.)

For kommunen

Formålet med tilskotet er å stimulere til samarbeid om beiting med sikte på god utnytting av beiteressursar i utmark og effektivt tilsyn med minst mogleg tap av dyr. Slikt samarbeid kan mellom

anna gjelde tilsyn, sanking, transport av salt, rydding av stiar, etablering og vedlikehald av gjerde mot og i utmark, bruer, sankekveer, ulike installasjonar, fagmøte, innkjøp av hjelpemiddel med meir (opplistinga er ikkje uttømmande). Kravet til bruk av midlar i beitelaga er at tiltaka skal vere positive for beitebruk i utmark.

Vestlandet har svært gode og produktive fjellbeite, særleg i indre og høgareliggande strøk. Med færre aktive bønder vert det meir krevjande for dei som har dyr på utmarksbeite enn før. Dette gjeld både med tanke på tilsyn, sanking og manglande gjerdehald mot utmarka. Samarbeid innan Organisert beitebruk er difor truleg endå viktigare no enn før. Gjennom aktive og oppegåande beitelag kan ein forvente lågare tap, meir effektiv og rasjonell tilsyn og sanking, og auka kunnskapsformidling til, frå og innad i næringa. Beiting i utmark kan gje god tilvekst på dyra, ope landskap, biologisk mangfald, opne stiar, dyrevelferd og dyrehelse.

Avgrensingar

Det kan gjevast tilskot for drift av beitelag som oppfyller vilkåra i § 3 b) i forskrifta. Berre beitelag som er registrerte i Einingsregisteret med organisasjonsnummer ved søknadstidspunktet kan søke. Det er kun den som er registrert som leiar for beitelaget i Einingsregisteret som kan søke om tilskot på vegne av laget. Rett leiar må såleis vera registrert i Einingsregisteret før søknadsfristen. Leiar søker på vegne av laget via Altinn (lenke til elektronisk søknad ligg på www.fylkesmannen.no/vl/rmp).

Tilskotet kan og gå til lag som ikkje har «beitelag» eller «sankelag» i namnet. Det vesentlege er kva drift laget utfører, ikkje namnet, men det må gå fram av vedtektene at laget arbeider med samarbeid om beitebruk i utmark. Både investeringsstøtte og driftsstøtte kan kun brukast til tiltak i utmark, ikkje til tiltak på innmark. Med utmark meiner ein det som i AR5 ikkje er klassifisert som innmark (innmark er fulldyrka og overflatedyrka areal, samt innmarksbeite), bebygd, samferdsle eller vatn. Enkelte stader er det tradisjon for å gjerde inn deler av utmarka og la dyra beite der. Dette vert då ei gråsone, og her lyt kommunane bruke skjønn. Dersom ein gjerder inn store utmarksareal bør det reknast som utmark og kan godkjennast. Dersom ein derimot gjerder inn mindre areal av utmark, slik at der i praksis fungerer som eit innmarksbeite (styrt beiting), skal det ikkje godkjennast.

Sakshandsaming

Kommunane skal handsame søknadane frå beitelaga i eStil OBB. Nytt frå og med 2019 er at tilskotet vert utmålt per dyr som er sleppt på utmarksbeite, og at det er strengare krav til drifta i beitelaga og til innhaldet i søknadane til beitelaga. Kommunane skal i si handsaming av søknadane sjå til at vilkåra i forskrifta, inkludert rapporteringskrava 1-3(sjå forskrifta), er oppfylte for at søknadane skal kunne godkjennast. **NB! Dersom rapporteringskrava ikkje er oppfylte, skal ikkje søknadane godkjennast, men kommunen kan gje beitelaga mogelegheit til å ettersenda dokumentasjon. Søknader kan såleis godkjennast dersom manglande dokumentasjon vert ettersendt**. Kravet til målretta bruk av midlar i søknadsåret kan fråvikast dersom beitelaget gjennom årsmeldinga omtalar konkrete investeringar/satsingar som laget sparar midlar til. Målet med strenge krav til rapportering og aktivitet er å sikre aktive beitelag, aktiv beitebruk og målretta bruk av midlane for beitebruk i utmark. Gjennom god og konkret rapportering i årsmeldingane i søknadane får og Fylkesmannen innhenta viktig informasjon om beitebruk i utmark som bakgrunn for sitt tapsførebyggande arbeid.

Frå og med 2019 vart tilskotssatsen til drift av beitelag vesentleg auka i høve til tidlegare. I dette ligg ei målretta satsing for beitebruk i utmark, og **Fylkesmannen oppmodar kommunane om å ha ei tettare oppfølging av beitelaga enn tidlegare** som ein del av denne satsinga.

I dette ligg primært at kommunane:

- Ser til at vilkåra, inkludert rapporteringskrava 1-3, er oppfylte ved handsaming av søknadane

- Kontaktar beitelag som ikkje oppfyller krava, med målsetting om at det skal kome på plass til neste søknadsomgang

Vidare er det ynskjeleg at kommunane:

- Oppmodar lite aktive lag til auka aktivitet og auka målretta bruk av midlar for beitebruken i utmark
- Medverkar til felles ettersankedato for eit beitelag/for beitelaga i kommunen
- Medverkar til ei organisering av beitelaga i kommunen som tener beitebruken og inkluderer flest mogeleg
- Stimulere til at alle som har beitedyr i utmark, både småfe og storfe, er medlemmar i eit beitelag. Dette vil styrke fagmiljøet, redusere tapstalet, rasjonalisere beitebruken i utmark, styrke økonomien i beitelaget (auka driftstilskot), og ikkje minst gje einskildbonden mogelegheit til å søke om tilskot frå beitelaget eller kommunen til målretta tiltak for beitebruk i utmark

Dersom nokon ynskjer å etablere nytt beitelag, har dei frist fram til 15. november med å få registrert det i Einingsregisteret. Mal for vedtekter ligg på nettsidene til Norsk Sau og Geit, sjå: www.nsg.no .

Tilskot til slått av verdifulle jordbrukslandskap (slått av dyrka mark utan vegforbinding)

Det kan gjevast tilskot for slått av fulldyrka og overflatedyrka areal utan vegforbinding for å oppretthalde jordbrukslandskap. Det skal ikkje vere mogeleg å køyre med bil eller firhjulstraktor til arealet, heller ikkje tilkomst med bilferje. Arealet kan derimot ha tilkomst med tohjulstraktor og ATV, og arealet kan ha tilkomst med kombikatamaran. Sjølv om det ikkje skal kunne køyrast med firhjulstraktor til arealet, kan firhjulstraktor nyttast i drift av arealet (døme: veglause gardar som har tilkomst med kombikatamaran).

Dersom slåttearealet og/eller driftssenteret er veglaust (dvs utan vegforbinding eller tilkomst med bilferje), kan slåttearealet godkjennast. Det vil sei at:

A: Slåtteareal vert rekna som veglaust og kan godkjennast dersom det ikkje går an å transportera fôr **frå slåttearealet til driftssenteret** med firhjulstraktor via veg eller bilferje.

B: Slåtteareal vert rekna som veglaust og kan godkjennast dersom **driftssenteret er utan vegforbinding eller tilkomst med bilferje** (driftssenter som har tilkomst med kombikatamaran vert rekna som veglause driftssenter). I dette ligg at slåtteareal som ligg på ei øy utan tilkomst med bilferje skal reknast som veglaust areal og kan godkjennast sjølv om fôret kan transporterast frå slåttearealet til driftssenteret med firhjulstraktor inne på øya. For veglause driftssenter på fastlandet vil det same gjelde, slik at areal der kan godkjennast sjølv om fôret kan transporterast frå slåttearealet til driftssenteret med firhjulstraktor.

Arealet skal haustast ved slått til dyrefôr minst ein gong i vekstsesongen, berre beitepussing kan ikkje godkjennast.

Utmålingseining og førebels tilskotssats

- **Kr 1000 per dekar**
  Inntil 30 dekar per føretak

  (Slått og hausting til fôr av full- og overflatedyrka areal på veglause areal)

For kommunen

Formålet med tilskotet er å stimulere til å halde verdifulle jordbruksområde i hevd og hindre attgroing. Veglause gardar og teigar som er i drift er viktige innslag i kulturlandskapet. Dei kan ofte formidle kunnskap om tidlegare tiders folk og levesett, og dei er såleis berarar av kulturhistorie. Desse jordbruksareala kan vidare ofte tilby andre leveområde og ressursar til dyr og planter enn naturen rundt, og dei kan såleis ha ei spesiell rolle med tanke på det biologiske mangfaldet.

Avgrensingar

Arealet skal vere i drift og haustast ved slått til dyrefôr for å kunne godkjennast. Det er ikkje tilstrekkeleg å slå arealet med beitepussar eller å slå arealet for så å dumpe graset. Tilskotet skal gå til føretak som har ein reell meirkostnad med å drive veglause areal. Det skal ikkje vere mogleg å transportere driftsmidlar med bil, firhjulstraktor eller via bilferje til og frå arealet, sjå transportkrava over. Tilskotet er ikkje eit reint kulturlandskapstilskot, men og ein kompensasjon for nokre av dei meirkostnadene det er å drive eit veglaust areal. Det difor krav om at graset skal nyttast som fôr.

Kontroll

Det er viktig at arealet er i reell drift med dei arbeidsoperasjonar ein kan forvente ved drift av slåttemark. Graset skal nyttast som fôr, og brukar må difor ha rutinar for korleis fôret blir frakta fram til dyra. Det kan vere vanskeleg å kontrollere om arealet er slått ved kontroll etter søknadsfristen. Kommunane bør difor vurdere å avtale kontroll tidlegare i vekstsesongen for dette og andre tiltak der tidspunktet for kontroll er avgjerande for resultatet for kontrollen.

Tilskot til slått av slåttemark

(gjeld slått av slåttemark og lauveng registrert i Naturbase)

Det kan gjevast tilskot for slått av slåttemark og lauveng registrert i Naturbase der slåtten er gjennomført slik at naturtypen blir teke vare på eller forbetra.

Arealet det blir gitt tilskot for skal ikkje vere gjødsla, jordarbeida eller sprøyta med plantevernmidlar. Tilskotet blir fastsett per dekar. Dersom lokaliteten er mindre enn 1 daa, kan det søkast om 1 daa.

For lokalitetar som er registrerte i Naturbase med anna verdi/kvalitet enn «Svært viktig», «Viktig» eller «Lokalt viktig», skal ein nytte tiltaksklassen «Viktig» i søknadsskjemaet. Føretak som skjøttar areal som kan vere aktuelle for dette tiltaket, men som ikkje er registrert i Naturbase, må kontakte kommunen for å få arealet vurdert og lagt inn i Naturbase før det kan søkast tilskot.

Slåtten skal gjerast i samsvar med fastsette skjøtselsråd; sjå skjøtselsråd for slått av slåttemark og lauveng under.

Tiltaksklassar, utmålingseining og førebelse tilskotssatsar

- **Kr 1000 per dekar**
  Inntil 40 dekar per føretak

- **Svært viktig** **kr 1000 per daa**
- **Viktig** **kr 1000 per daa**
- **Lokalt viktig** **kr 1000 per daa**

  (Slått av slåttemark og lauveng utført i samsvar med skjøtselsråd for inntil 40 daa per føretak. NB! Areala skal vere registrerte i Naturbase som slåttemark eller lauveng)

Skjøtselsråd for slått av slåttemark og lauveng

Dersom det finst skjøtselsråd for lokaliteten i Naturbase, bør ein følgje desse. Dersom det ikkje finst særskilte skjøtselsråd for lokaliteten, gjeld følgjande generelle rettleiing for drifta, jf krav om at slåtten skal bli gjennomført slik at naturtypen blir teke vare på eller forbetra:

- **Slått bør bli utført med lett, skjerande slåtteutstyr** som ljå, lett slåmaskin med slåttekniv eller kantklyppar med firkant- eller trekantblad, avhengig av kva arealet toler. Ein skal ikkje slå lågare enn 7 – 10 cm for å skåne vitale plantedelar og insekt. Pussing med beitepussar blir ikkje rekna som slått.

- **Arealet må bli slått seint kvart år** til dømes i løpet av juli eller tidleg august. Dei spesielle blomsterartane i gamle slåttenger er avhengige av sein slått for å overleve. Dersom slåtten blir for tidleg, rekk ikkje blomstrane å setje modne frø som kan spire neste år.

- **Graset/høyet må bli fjerna frå arealet**. Gras som blir liggande igjen vil ha gjødslingseffekt, til skade for den artsrike vegetasjonen. Daudgras vil i tillegg gje dårlege spireforhold for plantene om våren, og det vil skape kjølegare og mørkare forhold der det vert vanskelegare for overvintrande insekt å klekke.

- **Ein bør ha beiting (vår og) haust med sau eller lett storfe, og helst med same type husdyr og etter same beitemønster som tidlegare**. Beiting med tyngre storferasar er ueigna grunna tråkkskadar og slitasje. Vårbeitinga bør vere ferdig innan midten av mai, eller utgangen av mai i indre strok, slik at frø frå blomsterartane rekk å bli modne før slåtten. Beiting om hausten kan gjerne vare så lenge som råd/ut september.

- **Jordarbeiding, gjødsling, kalking eller isåing er ikkje aktuelt i ei artsrik eng** då dette vil endre vegetasjonen. Særs sur eng med pH lågare enn 4,0 kan likevel bli kalka med skjelsand med ei mengd som er utrekna for å nå pH 4,0. Andre unntak er den naturlege husdyrgjødsla som vert liggjande etter vår- og haustbeiting, og tradisjonell gjødsling med særs små mengder fast sauegjødsel med erfaringar om at dette ikkje har skada enga. Her kan ein etter nærare vurdering drive vidare på same måte.

For kommunen

Formålet med tilskotet er å stimulere til slått av den utvalde naturtypen slåttemark for å ta vare på eller forbetre naturtypen. Slåttemarker er ugjødsla enger som er leveområde for mange truga planter, sopp og insekt. Dei omfattar òg naturtypen lauveng, som er slåttemark med spreidde lauvtre der lauvet blir hausta som fôr. Det er særs få slike areal igjen etter moderniseringa i landbruket. Tilskotet gjeld areal som er registrert i Naturbase som utvald naturtype slåttemark. NB! Dersom ein lokalitet er kartlagt/verdivurdert etter både DN-håndbok 13-kartlegging og NiN-kartlegging, er det berre figuren etter NiN-kartlegginga som vil visa i elektronisk søknad og som skal leggjast til grunn for RMP-søknaden. Tiltaksklassane tilsvarar verdisettinga av arealet i Naturbase for DN-håndbok 13-lokalitear, og NiN-lokalitetar skal søkast på under tiltaksklasse «viktig» i søknadsskjemaet.

<u>Avgrensingar</u>

Frå og med 2019 gjeld tilskotet berre slåttemark og lauveng som er registrert i Naturbase. Det er til dømes ikkje høve til å søke på areal som er kartlagt men som ikkje er lagt inn i Naturbase. Det er ønskjeleg at areala vert vår- og haustbeita, men for å få tilskotet er det er ikkje tilstrekkeleg at arealet berre vert beita. Arealet må slåast og graset må fjernast, men det er ikkje krav om at fôret skal nyttast.

Nokre av lokalitetane som kan godkjennast kvalifiserer i tillegg til tilskot frå Miljødirektoratet si tilskotsordning for utvalde naturtypar. I slike tilfelle vil søkar kunne søke om tilskot for same lokalitet både gjennom regionale miljøtilskot og tilskot for utvalde naturtypar.

<u>Sakshandsaming</u>

Det er viktig at slåtten av desse areala vert gjennomført slik at kvalitetane til naturtypen blir teke vare på eller forbetra. Det vil sei at slåtten må utførast med lett slåtteutstyr og seint slåttetidspunkt, og at arealet ikkje skal gjødslast, jordarbeidast eller sprøytast jf skjøtselsråda.

Fylkesmannen oppmodar kommunane om å melde inn aktuelle nye lokalitetar for registrering i Naturbase, samt melde ifrå om lokalitetar som eventuelt bør fjernast frå Naturbase. Alle slike meldingar skal sendast til Fylkesmannen på fylgjande e-postadresse:
fmvlnaturbase@fylkesmannen.no

Lokalitetar som er registrerte i Naturbase kan omfatte større areal enn det som faktisk vert slått og halde i hevd. Det kan og vere område innanfor arealet som ikkje er ein del av det biologisk verdifulle arealet. Kommunane må såleis i kvart høve vurdere om søkaren har oppgjeve ein rimeleg arealstorleik.

<u>Kontroll</u>

Målet med tilskotet er at naturtypen skal bli teken vare på eller forbetra. Å følgje skjøtselsråda er eit middel for å nå målet, og søkar bør følgje skjøtselsråda for å ta vare på slåttemarka. Der det finst skjøtselsråd for den konkrete lokaliteten i Naturbase, bør søkar følgje desse. Kommunane bør følgje med på utviklinga av lokalitetane over tid for å sjå at det til dømes ikkje vert danna tuer og kjem inn artar som tyder på at det ikkje er gjennomført slått i tråd med skjøtselsråda over. Det kan vere vanskeleg å utføre kontroll for dette tiltaket i terrenget etter søknadsfristen. Kommunane bør difor vurdere å avtale kontroll tidlegare i vekstsesongen for dette og andre tiltak der tidspunktet for kontroll er avgjerande for resultatet for kontrollen.

Tilskot til beiting av kystlynghei
(gjeld vinterbeiting av kystlynghei registrert i Naturbase)

Det kan gjevast tilskot for vinterbeiting av kystlynghei som er registrert i Naturbase. Beitinga skal gjennomførast med tilpassa beitetrykk slik at naturtypen blir teke vare på eller forbetra, og at landskapet ber preg av beiting. Arealet det blir gitt tilskot for skal ikkje vere gjødsla, jordarbeidd eller sprøyta med plantevernmidlar.

Det er krav om minst 3 månader vinterbeiting med tilstrekkeleg og tilpassa beitetrykk. Vinterbeiting er beiting i vinterhalvåret frå september til februar. Areal som er prega av attgroing kan ikkje godkjennast sjølv om det beiter dyr i området.

Den digitale kartløysinga i søknaden tillet diverre ikkje innteikning av areal i felles utmark. Dersom ein ynskjer å søke om tilskot for nye lokalitetar i felles utmark, må søkar difor teikne desse på papirkart og levere til kommunen som legg arealet til i elektronisk søknad. Kartteikningar som er registrerte i elektronisk søknad frå og med 2019 kan derimot, som for alle tiltak, importerast til seinare søknadsomgangar.

For lokalitetar som er registrerte i Naturbase med anna verdi/kvalitet enn «Svært viktig», «Viktig» eller «Lokalt viktig», skal ein nytte tiltaksklassen «Viktig» i søknadsskjemaet. Føretak som skjøttar areal som kan vere aktuelle for dette tiltaket, men som ikkje er registrert i Naturbase, må kontakte kommunen for å få arealet vurdert og lagt inn i Naturbase før det kan søkast tilskot.

Beitinga skal utførast i samsvar med fastsette skjøtselsråd; sjå skjøtselsråd for beiting av kystlynghei under.

Tiltaksklassar, utmålingseining og førebelse tilskotssatsar

- **Kr 20 per dekar**
  Inntil 500 dekar per føretak
- **Svært viktig** **kr 20 per daa**
- **Viktig** **kr 20 per daa**
- **Lokalt viktig** **kr 20 per daa**

  (Vinterbeiting av kystlynghei der landskapet ber preg av beiting og beitinga fremjar kystlyngheia. Det er frå og med 2019 krav om at areala er registrerte i Naturbase som kystlynghei)

Skjøtselsråd for beiting av kystlynghei

Dersom det finst skjøtselsråd for lokaliteten i Naturbase, bør ein følgje desse. Dersom det ikkje finst særskilte skjøtselsråd for lokaliteten, gjeld følgjande generelle rettleiing for drifta, jf krav om at beitinga skal bli gjennomført slik at naturtypen blir teke vare på eller forbetra:

- **Beitetid:** Det er oftast best effekt når beitedyra går i lyngheia heile døgnet, men beitinga kan og vere kombinert med innefôring eller fôring på fôringsplass. Berre sommarbeite er ikkje nok, då dyra i vekstsesongen føretrekk næringsrikt gras. Vinterbeite er naudsynt for å få god nok skjøtsel av kystlyngheia. Tidleg vårbeiting er bra for å hindre oppslag av busker og tre. I område med blåtopp er det viktig med tilstrekkeleg beitetrykk i april/mai.

- **Beitetrykk**: Det er viktig at beitetrykket er tilpassa kvaliteten på lyngen. Alderen og utsjånaden på lyngen avgjer kor mykje areal ein treng for kvar sau på vinterbeite. Rettleiande råd kan til dømes vere:
    - Lynghei i moderat til god hevd med noko innslag av grasmark: ca 15 dekar netto lyngmark per vinterbeitande morsau
    - Lynghei i dårleg til moderat hevd: 20-25 dekar netto lyngmark per vinterbeitande morsau. Dette arealet er ikkje tilstrekkeleg dersom lyngen er gamal og grov. I område med gamal lyng bør ein ikkje ha dyr på vinterbeite før ein har brent lyngen.

  Ein har ikkje tilsvarande råd om arealbehov for storfe.

- **Brenning:** Der det er gamal lyng bør ein svi for å fornye lyngen og sikre god beiteverdi. I tradisjonell drift av kystlynghei inngår både vinterbeiting og lyngsviing. På kystlynghei i drift bør alt arealet vere svidd i løpet av ein 15-årsperiode. På vindutsette plassar ut mot havet og der beitetrykket er høgt, kan lyngen halde seg frisk noko lenger.

- **Dyrevelferd:** Det skal vere god dyrevelferd, og husdyrhaldet skal vere i tråd med regelverk for husdyrhald og Mattilsynet sine tilrådingar. Dette omfattar mellom anna løyve for å halde dyr utan tilgang på hus, krav til merking og kor tamme dyra skal vere, tilleggsfòring ved behov og føring av dyrehaldjournal. Ein bør vere varsam med å sleppe sau på vinterbeite i område der lyngen ikkje har vore brent eller beita på meir enn 25 år. I slike områder bør ein først svi for å få opp ny lyng. Etter sviing er det viktig med sommarbeite for å halde graset nede og så gradvis trappe opp beitetrykket om vinteren etter kvart som lyngen kjem i gang.

For kommunen

Formålet med tilskotet er å stimulere til at naturtypen kystlynghei blir teke vare på gjennom beiting. Kystlyngheia er menneskeskapt gjennom brenning, beiting og slått, og den er ein av dei eldste kulturmarkstypane våre. Store delar av lyngheiene gror i dag diverre att grunna svakare beiting og mindre brenning. Noreg har eit ekstra ansvar for å ta vare på denne naturtypen, og utbreiinga av lynghei på Vestlandet utgjer mykje av lyngheiene i Noreg.

<u>Avgrensingar</u>

Tiltaket gjeld areal som er kartlagt og definert som utvald naturtype kystlynghei i Naturbase. NB! Dersom ein lokalitet er kartlagt/verdivurdert etter både DN-håndbok 13-kartlegging og NiN-kartlegging, er det berre figuren etter NiN-kartlegginga som vil visa i elektronisk søknad og som skal leggjast til grunn for RMP-søknaden. Tiltaksklassane tilsvarar verdisettinga av arealet i Naturbase for DN-håndbok 13-lokalitear, NiN-lokalitetar skal søkast på under tiltaksklasse «viktig» i søknadsskjemaet Areal som ikkje er registrert i Naturbase, kan ikkje få tilskot før arealet har blitt registrert i Naturbase.

Med vinterbeiting meiner ein beiting i vinterhalvåret frå september til februar der dyra tek opp det vesentlege av næringstrongen frå beite. Det er ikkje sett krav om kva dyreslag som skal beite i kystlyngheia.

Nokre av lokalitetane som kan godkjennast kvalifiserer i tillegg til tilskot frå Miljødirektoratet si tilskotsordning for utvalde naturtypar. I slike tilfelle vil søkar kunne søke om tilskot for same lokalitet både gjennom regionale miljøtilskot og tilskot for utvalde naturtypar.

<u>Sakshandsaming</u>
Lokalitetar som er registrerte i Naturbase kan omfatte større areal enn det som faktisk vert beita og halde i hevd. Det kan og vere område innanfor arealet som ikkje er ein del av det biologisk verdifulle arealet. Område som ikkje vert skjøtta og større område med til dømes bart fjell, skog og vatn skal trekkast frå. Kommunane må såleis i kvart høve vurdere om søkaren har oppgjeve ein rimeleg arealstorleik.

Fylkesmannen oppmodar kommunane om å melde inn aktuelle nye lokalitetar for registrering i Naturbase, samt melde ifrå om lokalitetar som eventuelt bør fjernast frå Naturbase. Alle slike meldingar skal sendast til Fylkesmannen på e-post: fmvlnaturbase@fylkesmannen.no

<u>Kontroll</u>
Målet med tilskotet er at lyngheia skal behalde eller betre eigenarten sin, og det er sett vilkår om effekt på landskapet. Areal som er prega av attgroing kan ikkje godkjennast sjølv om det beiter dyr i området. Det ikkje er sett som vilkår, men søkar bør følgje skjøtselsråda for å nå målet om å ta vare på lyngheia. Søkar bør følgje skjøtselsråda i Naturbase dersom det finst slike for den aktuelle lokaliteten.

Søkar må halde Mattilsynet sine krav til tamme dyr, dyrevelferd, tilgang på skjul, mat, vatn for dyra, merking av dyr osb. Kommunane må kontakte Mattilsynet dersom kommunane er i tvil om søkar fyller regelverka for dyrehald.

Tilskot til brenning av kystlynghei
(gjeld brenning av kystlynghei som vert vinterbeita og som er registrert i Naturbase)

Det kan gjevast tilskot for brenning av kystlynghei registrert i Naturbase, når brenninga er gjennomført slik at naturtypen blir teke vare på eller forbetra. Tilskotet kan berre gjevast for brenning av areal som er godkjent for Tilskot til beiting av kystlynghei.

Brenninga skal utførast i tidsrommet mellom 15. september og 15. april og etter avklaring med lokalt brannvesen. Brenninga skal vere godt planlagt, den skal gjennomførast på ein forsvarleg måte og i samsvar med skjøtselsråd fastsett av Fylkesmannen.

Tilskotet vert tildelt for utført brenning, og tilskotet kan berre gjevast for areal som er brent etter søknadsfristen i føregåande søknadsomgang. Det kan ikkje gjevast tilskot for brenning av same areal oftare enn kvart 10. år.

Lyngheier må bli svidd med jamne mellomrom, om lag kvart 15. år, for å oppretthalde god beitekvalitet vinterstid. Etter sviing får lyngen raskt god kvalitet. Den digitale kartløysinga i søknaden tillet diverre ikkje innteikning av areal i felles utmark. Dersom ein ynskjer å søke om tilskot for nye lokalitetar i felles utmark, må søkar difor teikne desse på papirkart og levere til kommunen som legg arealet til i elektronisk søknad. Kartteikningar som er registrerte i elektronisk søknad frå og med 2019 kan derimot, som for alle tiltak, importerast til seinare søknadsomgangar.

Brenninga skal utførast i samsvar med fastsette skjøtselsråd; sjå skjøtselsråd for brenning av kystlynghei under.

Utmålingseining og førebels tilskotssats

- **kr 300 per daa**
  Inntil 500 dekar per føretak

(Brenning av lokalitetane som er godkjende under Tilskot til beiting av kystlynghei)

Skjøtselsråd for brenning av kystlynghei

- **Tidspunkt:** Lyngbrenning skal utførast mellom 15. september og 15. april. Forutan at dette er nedfelt i brannforskrift, er det og viktig for å unngå jordbrann og av omsyn til hekkande fugl og dyre- og planteliv generelt. Dersom ein skal brenne tidleg på hausten etter ein tørr sommar, må det først komme ei god rotbløyte. Dersom ein planlegg brenning i verneområde for fugl, skal ein kontakta Fylkesmannen ved miljøavdelinga.

- **Brannvesen:** Ein bør jobbe for eit godt og tillitsfylt samarbeid med brannvesenet, og ein må respektere lokale brannforbod. Etter ein våt vinter/vår er det mogleg å søke om dispensasjon til å brenne i slutten av april, men ein bør uansett ikkje brenne etter 1. mai. Ein må alltid gje beskjed til brannvesenet før brenning, helst i god tid. Ein må gje beskjed om kor tid elden skal tennast og sløkkast/er sløkt. Brannvesenet vil gjerne ha ein liten plan for brenninga inkludert kart, sjå punktet under om planlegging.

- **Planlegging:** Lyngbrenning må alltid planleggjast på førehand. Dette gjeld kva areal som skal brennast, grunneigarløyve, plan for avgrensing av elden, plan for sløkking, behov for mannskap, og behov for og rydding av branngater (branngater kan gjerne ryddast på andre tider av året). Topografien bør nyttast til å lette opptenninga og til å avgrense elden.

- **Vind:** Ein må aldri brenne i sterk vind, men litt vind er alltid ein fordel. Ein må vere merksam på at elden «syg» luft, slik at vindstyrken på flammane er større enn målt vindstyrke. Om mogeleg bør ein brenne mot vinden. Jo tørrare det er, di meir merksam må ein vere på vinden.

- **Mannskap:** Det kan aldri bli for mange deltakarar på ei lyngbrenning. Det bør vere minimum 5 personar ved mindre brannar under trygge forhold, helst fleire. Før ein tenner opp må alle vere einige om plan og gjennomføring for brenninga og kven som har kommandoen. Kun ein person skal leie brenninga.

- **Utstyr:** Alle deltakarar må ha sløkkingsutstyr. Det er vanleg med skogbrannsmekke, men aluminiumsspade med langt skaft kan og brukast. Deltakarane bør bruke kle i ull og bomull og unngå kunststoff som smeltar i varme, samt verne hender, hår og auge.

- **Mosaikk**: Ein bør prøve å etablere ein mosaikk i lyngen med brannflater av ulik alder. Dette gjev best beitekvalitet gjennom året. Topografien bør utnyttast til å lage mange mindre brannar i staden for ein stor. Små brannflater på 5-50 daa gir best mosaikk. Ved oppstart av skjøtsel i område med gamal lyng er det naturleg å brenne større flater i starten. Regelmessig brenning stimulerer til auka spiring av frøbanken og gjev høgare artsmangfald.

- **Avslutting:** Ein må aldri forlate ei rykande brannflate. Sjølv om flammane er sløkte, kan det ulme under bakken. Ein må difor avslutte brenninga i god tid før det blir mørkt.

- **Kor ofte:** Kor ofte ein må brenne er avhengig av beitetrykk, jordkvalitet og kvar lyngen veks i landskapet. Ein må vurdere høgde på lyngen, forveding av lyngen og kor frisk lyngen er. I snitt må det same feltet brennast om lag kvart 15. år på Vestlandet. Det vil sei at ein bør brenne 5-10 % av lyngmarka kvart år.

For kommunen

Formålet med tilskotet er å stimulere til at område med kystlynghei blir brent. Lyngbrenning er nødvendig for å forynge røsslyngen slik at ein opprettheld kvaliteten på lyngbeita, samt å hindre oppslag som busker og tre som beitedyra ikkje held nede.

Størsteparten av kystlyngheia i Vestland blir for lite svidd. Det er krevjande å få gjennomført sviing av kystlynghei, og tiltaka krev både nok mannskap, god planlegging og godt samarbeid med lokalt brannvesen. I takt med attgroing og oppdeling av lyngheiareal blir sviinga stadig meir krevjande. Ein del grunneigarar har ikkje lenger tilknyting til landbruket. Dei har gjerne difor mindre forståing for drifta og at det er naudsynt å svi lyngen. Det er difor viktig å gje god informasjon og jobbe for eit godt samarbeid.

Avgrensingar

Tilskotet kan berre gjevast som eit tillegg til tilskot til beiting av kystlynghei. Det vil sei at ein berre kan få tilskot for brenning av kystlynghei for areal som ein får tilskot for beiting av kystlynghei for. I dette ligg mellom anna at arealet skal vinterbeitast og vere registrert i Naturbase.
Reetablering (førstegangs-brenning) av kystlynghei er svært ynskjeleg, men slik brenning kan ikkje godkjennast innan tiltaket. Kommunane har derimot høve til å tildele SMIL-midlar til førstegangs brenning (reetablering) av kystlynghei. Dersom lokaliteten i ettertid vert registrert i Naturbase, og vilkåra elles er oppfylte, vil det kunne løyvast årlege regionale miljøtilskot til skjøtsel av slike reetablerte kystlyngheier.

Kontroll

Kommunen bør kontrollere at dei same flatene ikkje blir brent for ofte, jf at det ikkje kan gjevast tilskot for brenning av same areal oftare enn kvart 10. år.

Tilskot til skjøtsel av truga naturtypar
(gjeld beiting av naturbeitemark og hagemark registrert i Naturbase)

Det kan gjevast tilskot for beiting av naturbeitemark og hagemark registrert i Naturbase, der beitinga er gjennomført slik at det biologiske mangfaldet i naturtypen blir teke vare på eller forbetra.

Arealet det blir gitt tilskot for skal ikkje vera gjødsla, jordarbeidd eller sprøyta med plantevernmidlar. Arealet skal beitast med høveleg beitetrykk. Både for sterkt og for svakt beitetrykk kan forringe naturtypen og redusere artsmangfaldet.

Den digitale kartløysinga i søknaden tillet diverre ikkje innteikning av areal i felles utmark. Dersom ein ynskjer å søke om tilskot for nye lokalitetar i felles utmark, må søkar difor teikne desse på papirkart og levere til kommunen som legg arealet til i elektronisk søknad. Kartteikningar som er registrerte i elektronisk søknad frå og med 2019 kan derimot, som for alle tiltak, importerast til seinare søknadsomgangar.

Føretak som skjøttar areal som kan vere aktuelle for dette tiltaket, men som ikkje er registrert i Naturbase, må kontakte kommunen for å få arealet vurdert og lagt inn i Naturbase før det kan søkast tilskot.

Beitinga skal utførast i samsvar med fastsette skjøtselsråd; sjå skjøtselsråd for beiting av naturbeitemark og hagemark under.

Tiltaksklasse, utmålingseining og førebels tilskotssats

- **Beiting kr 100 per dekar**
  Inntil 70 dekar per føretak

  (Beiting, i samsvar med skjøtselsråd, av naturbeitemark og hagemark registrert i Naturbase)

Skjøtselsråd for beiting av naturbeitemark og hagemark

Dersom det finst skjøtselsråd for lokaliteten i Naturbase, bør ein følgje desse. Dersom det ikkje finst særskilte skjøtselsråd for lokaliteten, gjeld følgjande generelle rettleiing for drifta, jf krav om at beitinga skal bli gjennomført slik at naturtypen blir teke vare på eller forbetra:

- **Arealet må beitast, helst med same type husdyr og etter same beitemønster som i tradisjonell drift tidlegare**. Planteartar kan forsvinne dersom ein skiftar dyreslag eller endrar beiteperioden.

- **Tidleg beiteslepp** er normalt gunstig. Beitet bør vere godt nedbeita på slutten av sesongen, sidan beitemarksoppane krev mykje lys og lite oppsamling av næring.

- **Arealet bør ikkje vere tilgrodd eller ha lågt beitetrykk**, men det bør vere nedbeita om hausten.

- **Arealet bør ikkje vere dominert av tre og busker** som gir mykje skugge.

- **I hagemarker må ein ta vare på trea**.

For kommunen

Formålet med tilskotet er å stimulere til skjøtsel for å ta vare på truga naturtypar som er kulturbetinga. Dei truga naturtypane er definerte etter Norsk raudliste for naturtypar 2018. Dette er areal med særleg verdi for plante- og dyrelivet, areala er opparbeida gjennom jordbruksdrift i tidlegare tider, og areala står no i fare for å forsvinne.

Naturbeitemark og hagemark er areal som har vore i langvarig bruk som beite, kanskje i mange hundre år. Dei er lite eller ikkje gjødsla, og det er ikkje isådd framande planteartar. Dei kan difor innehalde mange truga planter, sopp og insekt. I Vestland kan tilskot gjevast for beiting av den truga naturtypen seminaturleg eng, registrert i Naturbase som naturbeitemark eller hagemark. Hagemark er tresett naturbeitemark der trea gjerne er styva.

<u>Avgrensingar</u>

Tilskotet gjeld berre naturbeitemark og hagemark som ligg i Naturbase. NB! Dersom ein lokalitet er kartlagt/verdivurdert etter både DN-håndbok 13-kartlegging og NiN-kartlegging, er det berre figuren etter NiN-kartlegginga som vil visa i elektronisk søknad og som skal leggjast til grunn for RMP-søknaden. Tiltaksklassane tilsvarar verdisettinga av arealet i Naturbase for DN-håndbok 13-lokalitear, NiN-lokalitetar skal søkast på under tiltaksklasse «viktig» i søknadsskjemaet. Det er ikkje høve til å søke på areal som er kartlagt men som ikkje er lagt inn i Naturbase.

Nokre av lokalitetane som kan godkjennast kvalifiserer i tillegg til tilskot frå Miljødirektoratet si tilskotsordning for utvalde naturtypar. I slike tilfelle vil søkar kunne søke om tilskot for same lokalitet både gjennom regionale miljøtilskot og tilskot for utvalde naturtypar.

<u>Sakshandsaming</u>

Det er viktig at beitinga av desse areala vert utført slik at kvalitetane til naturtypen blir teke vare på eller forbetra. Det vil sei at beitet bør vere godt nedbeita på slutten av sesongen. Dersom hagemarker skal beitast av geit eller hest, må trea ha beskyttelse slik at dyra ikkje skader barken.

Lokalitetar som er registrerte i Naturbase kan omfatte større areal enn det som faktisk vert beita og halde i hevd. Det kan og vere område innanfor arealet som ikkje er ein del av det biologisk verdifulle arealet. Kommunane må i kvart høve vurdere om søkaren har oppgjeve ein rimeleg arealstorleik.

Fylkesmannen oppmodar kommunane om å melde inn aktuelle nye lokalitetar for registrering i Naturbase, samt melde ifrå om lokalitetar som eventuelt bør fjernast frå Naturbase. Alle slike meldingar skal sendast til Fylkesmannen på e-post: fmvlnaturbase@fylkesmannen.no .

<u>Kontroll</u>

Sentrale kontrollpunkt er å sjå til at beitet er godt nedbeita på slutten av sesongen, og at tre i hagemark ikkje har beiteskade.

Tilskot til skjøtsel av styvingstre (styving utført i søknadsåret)

Det kan gjevast tilskot for styving utført i søknadsåret, der styvinga er gjennomført på ein skånsam måte slik at trea sitt særpreg og biologiske mangfald blir teke vare på. Styving blir utført ved tilbakeskjering av nye skot på gamle styvingstre.

Tilskotet gjeld i utgangspunktet berre eldre styvingstre. Det kan og gjevast tilskot for styving av nyare tre, dersom dei inngår i ei gruppe av eldre styvingstre og dei nye trea erstattar eldre styvingstre som døyr (gruppa av styvingtre vert oppretthalden ved å erstatte tre for tre).

Verken hyppig eller sjeldan styving er bra, og styvingssintervallet må tilpassast det einskilde tre og vekstvilkåra på staden. Ofte vil det vere aktuelt med styving av eit tre kvart femte til sjuande år, og eit styvingstre kan ikkje løyvast tilskot for oftare enn kvart femte år.

Det er ikkje krav om at lauvet skal nyttast som fôr, men kappa greiner og lauv må fjernast frå området slik at det framstår som ryddig og stelt.

NB! Tilskotet kan berre gjevast det året treet vert styva. Det kan gjevast tilskot for maksimum 70 tre per føretak. Tre styva i søknadsåret som det vert søkt tilskot for, skal markerast i kart i søknaden som punkt-registreringar per søknadsomgang. Styvinga skal utførast i samsvar med fastsette skjøtselsråd; sjå skjøtselsråd for styving under.

Utmålingseining og førebels tilskotssats

- **Tre styva sidan førre søknadsomgang kr 500 per tre**
  Tilskot for styving av inntil 70 tre per år per føretak

  (NB! Frå og med 2019 kan det kun gjevast tilskot for styvingstre som har blitt styva i søknadsåret. Styvingstre som blei godkjent for tilskot i 2019 kan først godkjennast for tilskot att tidlegast i 2024, då det er krav om minst 5 år mellom kvar styving av eitt tre)

Skjøtselsråd for styving

- Gamle styvingstre må styvast med varsemd. Det må alltid stå att livgreiner ved styving slik at ikkje treet døyr av uttørking. Eldre styvingstre bør såleis styvast i to omgangar over to til tre år der ein styvar halve treet i kvar omgang.

- Gamle styvingstre som ikkje har vore skjøtta på lang tid får ei stor krone på grunn av dei mange sidegreinene. Slike tre er utsette for å brytast ned av snø og vind. Særskilt ved fristilling av slike tre må ein vurdere å redusere krona med styving for å unngå at treet vert øydelagt.

- Kappstaden på treet må vere godt over beitehøgd til husdyr. Styvingstre av alm og ask kan ofte vere tre til fem meter høge og av og til med fleire greinkransar, medan lågare stuvar frå to til tre meter høgd er meir vanleg for rogn og selje.

- Styving skal utførast om lag kvart femte til sjuande år, men dette er avhengig både av treslag, alder på treet (gamle tre har lågare tilvekst) og veksetilhøva på staden. Hyppig styving gjer det

enklare å bruke kvistsag frå bakken, og det vert meir lauv enn kvist. Om ein ventar opp mot ti år, blir det betre vedemne.

- Ein må unngå for store kappflater, og ein må skråskjere slik at regnvatn renn av kappflatene.

- Greinene kan kappast om lag tre til fem centimeter utanfor førre kappflate (førre styving). Ein må i alle høve setje att nokre centimeter utanfor greinkragen (synleg overgang mellom stamme og grein), slik at greinkragen står att og sikrar gode skot. Greinkragen er ein del av stammen og må ikkje skadast.

- Dersom lauvet skal nyttast til fôr, bør styvinga utførast når fôrverdien på lauvet er høgst, det vil sei kring jonsok og utover sommaren.

- Dersom lauvet ikkje skal nyttast til fôr, vil det med tanke på praktisk utføring lønne seg å styve treet i bladlaus tilstand (frå seinhaustes og fram mot mars - april (før sevja stig)). Det er gunstigast med styving i den kalde årstida for å unngå sopp og roteskade på treet. Styving i sevjetida kan svekke og i verste fall utarme treet.

- Styving bør ikkje utførast ved temperaturar under -10°C då veden då er så frossen at snittflatene kan skadast. Under hard frost blir veden sprø, og det blir då lettare skadar både på tre og den som styvar.

- Sterk beskjering om hausten kan forsinke vekstavslutninga og såleis auke risikoen for frostskadar.

- Ein bør prioritere å setje att greiner med stor greinvinkel, då desse er sterkast mot snø- og vinterskadar.

- Ein må vere varsam med å restaurere gamle bjørke- og seljestuvar. Trea må i så fall kappast tilbake over fleire år.

- Greiner og kvistar som ikkje skal nyttast til fôr eller virke må fjernast, brennast eller leggjast i dungar slik at arealet framstår som ryddig og stelt.

Skjøtselsråd for styving per treslag

Ask (gjeld og rogn og lind):
Asken toler vanlegvis kraftig attendeskjering. Ved etablering av nye styvingstre skal ein kappe bort sidegreinene og utvikle ein hovudstamme. Dette kan gjerast etter nokre få leveår. Asken dannar mange greinskot etter avskjering, og hovudstammen toler å bli kappa tvert av. Kapp av toppen når treet er kring fire til fem meter høgt. Dersom treet er gamalt med kraftige greiner etter sist styving, bør ein restaurere treet over to til tre år ved å skjere greinene gradvis av. Askestuven skal utviklast som ein kraftig hovudstamme med ein krans av yngre greiner. Rogn tåler ikkje hard styving så godt som ask og alm, og rogna kan såleis turka ut og dø ved for radikal styving.

Alm:
Almen toler hard styving, i alle fall i ung alder. Ved etablering av nye styvingstre skal ein kappe bort sidegreinene og utvikle ein hovudstamme. Dette kan gjerast etter nokre få leveår. Når treet er sju - åtte år kan ein styre utviklinga av greinene og avgjere kva greiner ein skal forme til hovudgreiner.

Dersom treet er gamalt med kraftige greiner etter sist styving, bør ein restaurere treet over to til tre år ved å skjere greinene gradvis av. Almen dannar fleire greinskot ved kappstaden. Tradisjonelt styva ein slik at det utvikla seg ein hovudstamme etterkvart med fleire større sidegreiner. Trea fekk såleis fleire "etasjar" og kunne bli høge. Ved utvikling av treet er det då viktig at ein etablerer ei form med hovudgreiner og sidegreiner som dannar ulike nivå i almetreet.

Bjørk (gjeld og eik):
Bjørka toler berre svak/moderat styving. Bjørka er blødar og må ikkje styvast på ettersommaren og heller ikkje om våren. På grunn av tidleg og kraftig sevjeoppgang må såleis bjørka styvast innan mars. Unge tre kan formast til styvingstre når dei er om lag fire til fem meter høge. Ein kappar då av hovudstammen først og let sidegreinene utvikle seg. Tradisjonelt styva ein slik at ein stimulerte ei stadig utvikling av sidegreinene, og treet fekk då etterkvart ein "kandelaberform" av gamle, tjukkare greiner og ein sekundær greinkrans av unge og friskare greiner. Ved utvikling av nye styvingstre er det viktig å etablere ei form med hovudgreiner som dannar ein greinkrans i bjørka. Det er viktig å setje att livkvistar og ikkje skjere greinene kraftig attende. Ein må ikkje hogge ut meir enn vel halvparten av dei friske greinene. Gamle bjørkestuvar har ein tendens til å stimulere vekst av ein hovudstamme med nedbygging av sidegreiner og får såleis ei slankare form. Ein skal vere varsam med å restaurere gamle bjørkestuvar.

Selje:
Selje toler moderat/kraftig styving som ung, men ho toler berre svak styving med alderen. Unge tre kan formast til styvingstre når dei er tre til fire meter høge. Ein kappar då av hovudstammen og let sidegreinene utvikle seg. Ein må setje att livkvistar og utføre ein skjøtsel som liknar skjøtselen som omtala for bjørka. Selja veks med parvise årsskot slik at styvingstreet etter kvart vert noko fleirstamma med "gaffelgreining". Selja vart tradisjonelt styva på tre måtar: 1) Forming av mannshøge "snelsskogar". Desse buskasforma seljene vart lauva ofte, gjerne annakvart år. 2) Kapping av selja i ung alder til låge styvingstre med ein hovudstamme (likna små askestuvar). 3) Forming av høgare styvingstre. Ein skal vera varsam med å restaurere gamle seljestuvar.

For kommunen

Formålet med tilskotet er å stimulere til å skjøtte og ta vare på styvingstre som er viktige for biologisk mangfald og som ein del av jordbruket sitt kulturlandskap. Styvingstrea spelar ei viktig rolle i kulturlandskapet som kulturmidlar av tidlegare tiders driftsformer, samt at dei kan huse mange artar og såleis bidra til oppretthalding av det biologiske mangfaldet. Trea kan vere ein del av kulturmarkstypane hagemark, lauveng og haustingsskog, eller dei kan stå enkeltvis eller i små grupper. Styving blir utført ved tilbakeskjering av nye skot på gamle styvingstre. Greinene frå dei nye skota vert tynne og dekka av lauv, og dei er godt egna for hausting til dyrefôr.

<u>Avgrensingar</u>
Det er berre styving av tre som er styva i søknadsåret (sidan førre søknadsomgang) det kan gjevast tilskot for. Det kan gjevast tilskot for styving av inntil 70 tre per føretak per år, og det kan ikkje gjevast tilskot for styving av eitt og same tre oftare enn kvart femte år. Det er berre styving av eldre styvingstre eller erstatningstre (sjå over) som kan godkjennast.

Nokre av lokalitetane som kan godkjennast kvalifiserer i tillegg til tilskot frå Miljødirektoratet si tilskotsordning for utvalde naturtypar. I slike tilfelle vil søkar kunne søke om tilskot for same lokalitet både gjennom regionale miljøtilskot og tilskot for utvalde naturtypar.

Sakshandsaming
Dette tilskotet vart tidlegare gitt årleg for alle styvingstre som eit føretak disponerte og skjøtta med jamne mellomrom. Frå og med 2019 er det derimot kun dei trea som har blitt styva det siste året/sidan førre søknadsomgang det kan løyvast tilskot for. Kommunen må vere spesielt merksam på denne endringa i regelverket, samt at eitt og same tre kan ikkje løyvast tilskot for oftare enn høgst kvart femte år.

Kontroll
Det er avgjerande at det berre vert løyvd tilskot til tre som har blitt styva det siste året/sidan førre søknadsomgang. Vidare skal trea ikkje styvast oftare enn kvart femte år og då heller ikkje løyvast tilskot for oftare enn kvart femte år. Avkappa greiner og kvistar skal ryddast, og arealet styvingstrea står på skal framstå som ryddig og stelt for at styvinga skal kunne godkjennast. Ein kan nytte motorsag til styvinga der det er føremålstenleg, men arbeidet skal vere utført på tradisjonell måte for at særpreget på treet skal bli tatt vare på.

Fylkesmannen oppmodar kommunane om å føreta kontrollar av føretak som har søkt om mange styvingstre eller som søker om same tal styvingstre i ulike søknadsomgangar (jf krava om at trea skal ha blitt styva i søknadsåret og at det høgst kan løyvast tilskot for eitt og same treet kvart femte år). Dersom det er søkt om fleire styvingstre enn kva kommunen kan godkjenne, skal kommunen, som for andre tiltak, vurdere avkorting.

Tilskot til soner for pollinerande insekt (gjeld førebels kun for Lærdal kommune)

Det er frå 2020 eit nasjonalt krav om at alle fylke skal ha dette tiltaket. I Vestland vert tiltaket i første omgang berre innført for Lærdal kommune.

Det kan bli gjeve tilskot for å så og skjøtte soner med pollinatorvenlege frøblandingar på jordbruksareal i Lærdal kommune. Sonene må ha pollinatorvenlege blomster gjennom vekstsesongen. Arealet det blir gitt tilskot for skal ikkje vere gjødsla eller sprøyta med plantevernmiddel. Ei sone skal vere minst to meter brei.

Formålet med tilskotet er å betre livsgrunnlaget for ville pollinatorar i jordbrukslandskapet ved å ha eit mangfald av vekstar som kan auke tilgangen til næring for insekta. Tilskotet er ein kompensasjon for kostnader til frøblanding og arbeidet med å etablere og skjøtte sonene. Med skjøtsel er meint tiltak som slått av sonene etter blomstring og vedlikehald med såing for å oppretthalde plantedekket (aktuelt frå første år etter etablering).

Ved såing skal det brukast frøblandingar med artar som gir bløming og nektarproduksjon gjennom heile pollinatorsesongen. Frøblandinga må ikkje innehalde framande artar eller artar med stor spreiingsfare. Tiltaket skal utførast i samsvar med fastsette skjøtselsråd, og val av frøblandingar skal vere i samsvar med Fylkesmannen sine råd for frøblandingar; sjå skjøtselsråd og råd for frøblandingar under.

Tilskotet kan bli gjeve for å etablere og/eller skjøtte pollinatorvenlege soner.
Etablering gjeld første etableringsår for nye pollinatorvenlege soner i frukthagar, bærhage, åker, eng eller beite. Sonene kan t.d. etablerast som striper inntil kanalar, åkerkantar, vegar, steingjerde, naturlege vegetasjonsbelte eller andre linjedrag. Stripene må leggast slik at dei blir minst mogleg påverka av sprøyting med plantevernmiddel og gjødsling av dyrka mark som ligg inntil stripa.

Skjøtsel gjeld skjøtsel av etablerte, fleirårige pollinatorvenlege soner i form av slått etter blomstring og vedlikehald med såing for å oppretthalde plantedekket. Sona skal skjøttast slik at det stimulerer til å oppretthalde mangfaldet av blomster frå år til år.

NB! Ettersom tiltaket er under utprøving, og nytt i 2020, ønskjer vi å få oversikt over kven som vil søke. Vi oppmodar difor alle interesserte søkarar i Lærdal om å melde frå til kommunen i juni / juli.

Tiltaksklasse, utmålingseining og førebels tilskotssats

- **Høg sats** **50 kr per meter pollinatorvenleg sone**
  Inntil 160 meter pollinatorvenleg sone

(Etablering og skjøtsel av pollinatorvenlege soner på jordbruksareal i Lærdal kommune)

Skjøtselsråd for pollinatorvenlege soner

- Ikkje bruk kjemiske plantevernmiddel, mineralgjødsel eller husdyrgjødsel
- Slå arealet etter at dei fleste blomstrane er avblomstra, normalt i slutten av august. Insekta treng blomster som gir næring heile juli og august
- Dersom blandinga er fleirårig; la plantematerialet ligge i 2-4 dagar etter slått, men fjern det frå arealet etterpå
- Bruk frøblandingar med variasjon av vekstar som blømer tidleg og seint i vekstsesongen. Dette er for å gje insekta nok næring tidleg på året, og for at insekta skal kunne bygge opplag til overvintring
- På tilgrensande areal; ta vare på treslag som er gode matkjelder for insekta (lind, selje, rogn, hegg m.fl.)
- Gje gjerne insekta tilgang til skjul som t.d. kvist- og steinhaugar
- Framande artar med skadepotensial må fjernast

Meir fagleg bakgrunn for tiltaket finn du her:
Nasjonal pollinatorstrategi
Artsdatabanken, framande artar

Råd om frøblandingar for pollinatorvenlege soner

Det er krav om at stripene skal ha pollinatorvenlege blomstrar gjennom vekstsesongen. Det må difor vere artar som blomstrar til ulike tidspunkt gjennom sommaren og seinsommaren.

Både Felleskjøpet og Strand Unikorn sel frøblandingar som ein kan så på dyrka mark. Dei har eittårige blandingar der alle artane blomstrar det første året. Året etter må ein jordarbeide og så på nytt. Dei har òg frøblandingar der nokre artar blomstrar det første året, medan andre artar blomstrar i år to og vidare. Det kan vere økonomisk og arbeidssparande med fleirårige blandingar slik at ein slepp å så på nytt kvart år. Likevel er det slik at danske blandingar som blir oppgitt til å vere fleirårige gjerne berre er eittårig under våre tilhøve.

Dersom ein sår fleirårig blanding, kan det vere ein sjanse for at berre raudkløver og kvitkløver er igjen neste år. Dette vil ikkje vere allsidig nok til å gi pollinatorvenlege blomstrar gjennom vekstsesongen. Det kan då vere behov for å så ekstra frø om våren, men dette krev at vekstane som allereie står der ikkje konkurrerer for sterkt med dei som skal etablerast på nytt. Dei nye frøa må få god jordkontakt. Dersom ein har fått blomstrande ugras inn i sona, kan dette vere med på å oppfylle vilkåra til tilskotsordninga, slik at ein kan søke tilskot for stripa også året etter såing.

Forslag til egna frøblandingar

- Strand nr. 70 (eittårig) frå Strand Unikorn inneheld 7 eittårige blomstrande artar, derav nær halvparten kløver

- På mindre areal kan ein prøve Strand nr. 72 (dansk pollen og nektarblanding) eller Spire Blomsterblanding DK (eittårig)

- Strand nr. 72 (fleirårig) frå Strand Unikorn er ein dansk blanding med 12 ulike eitt- og fleirårige blomstrande artar. Sidan blandinga er dansk, kan den ikkje bli rekna som varig i Noreg, maksimalt 2-3 år ved normale innlandsvintre. Nokre artar sår seg sjølv og kan komme igjen fleire år

- Spire blomsterblanding (eittårig) frå Felleskjøpet inneheld 17 eittårige blomstrar. Blandinga er dansk. Fleire av artane har høg krav til jord og varme, slik at etablering kan vere krevjande eller ta lang tid der tilhøva ikkje er gode nok

NB! Det må gjerast ei vurdering av om dei to siste blandingane egnar seg for bruk på jordbruksjord. Utover desse blandingane kan ein òg få kjøpt frø frå blomstrande artar, dersom ein ønskjer å blande sjølv eller tilsette fleire blomstrande artar i dei eksisterande blandingane. Etablering av stripe med artsrik slåttemark med lokale arter kan få tilskot gjennom ordninga, men dette er oftast meir arbeidskrevjande og utfordrande å lukkast med. Slike tiltak kan passe like godt å søke tilskot for gjennom SMIL-ordninga.

Dersom det er behov for gras-sone i åker for å hindre erosjon:

- Strand nr 71 (fleirårig) frå Strand Unikorn inneheld mest raudsvingel, men òg engkvein, raudkløver og kvitkløver. Vidare inneheld blandinga dei eittårige blomstrane blodkløver, honningurt og vårrybs, samt karve som er toårig og luserne som er fleirårige

- Spire Insektvenn (fleirårig) frå Felleskjøpet inneheld mest raudsvingel, men òg engkvein, raudkløver og kvitkløver. Vidare inneheld blandinga dei eittårige blomstrane blodkløver og honningurt, samt tilriltunge og luserne som er fleirårige

Innhald i frøblandingar

Strand nr. 70 (Ny i 2020) 15 % Aleksandrinerkløver 15 % Blodkløver 14 % Perserkløver 17 % Bokhvete 10 % Honningurt 14 % Sneglebelg 15 % Lin	**Strand nr. 72** (Endra i 2020) 8 % Rødkløver 4 % Hvitkløver 8 % Alsikekløver 8 % Tiriltunge 8 % Esparsette 8 % Stenkløver 4 % Formargkål 17 % Oljelin 17 % Bokhvete 8 % Honningurt 6 % Quinea 4 % Agurkurt (biblomst)	**SPIRE Blomsterblanding (DK)** 17 ulike eittårige sommarblomster: Rosesolvinge Sommeradonis Ringblomst, høg og låg Ringkrage Hageklarkia Trikolorvindel Kinahundetunge Californiavalmue Gilia Sommerasalea Brudeslør , hvit og raud Sløyfeblomst Skjermsløyfe Kornblomst Jomfruen i det grønne Kornvalmue
SPIRE Insektvenn (Endra i 2020): 45 % rødsvingel 5 % engkvein 10 % rødkløver 10 % hvitkløver 10 % Blodkløver 10 % Honningurt 5 % tiriltunge 5 % luserne	**Strand nr. 71** (Ny i 2020) 42 % Rødsvingel -fl. årig gras 5 % Engkvein -fl. årig gras 10 % Rødkløver -fl. årig 10 % Hvitkløver -fl. årig 5 % Luserne -fl. årig 3 % Karve -to årig 10 % Honningurt -ettårig 10 % Blodkløver -ettårig 5 % Vårrybs -ettårig	

Meir informasjon om frøblandingar til pollinerande insekt finn ein på nettsidene til Strand/Norgesfôr og Felleskjøpet Agri (NB! Informasjon frå 2019).

For kommunen

Formålet med tilskotet er å bedra livsbetingelsane for ville pollinatorar i jordbrukslandskapet ved å ha eit mangfald av vekster som kan auke tilgangen på næring for insekta.

<u>Avgrensingar</u>

Tiltaket gjeld berre for Lærdal kommune. Det kan gjevast tilskot for inntil 160 meter pollinatorvenleg sone per føretak.

Tilskot til tilrettelegging av hekke- og beiteområde for fugl (gjeld vipe, åkerrikse og storspove)

Det kan gjevast tilskot for å legge til rette for hekking av dei truga fugleartane vipe, åkerrikse og storspove på fulldyrka og overflatedyrka areal.

Tilskotet er meint å kompensere for meirarbeid knytt til tilrettelegging og tilpassing av drifta. Tilskotet gjeld eng, med høgst sats der slåtten må utsetjast lengst. Arealet det blir gitt tilskot for må vere stadfesta som hekkeområde av Fylkesmannen, og skjøtsel på arealet skal vere i samsvar med skriftlege tilrådingar/føringar frå Fylkesmannen per lokalitet.

NB! Dei som ønskjer å søke, må ta kontakt med Fylkesmannen ved miljøavdelinga (kontaktperson Olav Overvoll, e-post fmhooov@fylkesmannen.no) så tidleg som mogleg etter at fuglane har byrja å etablere seg. Dette gjeld både kjende hekkeplassar der artane har hekka før, og eventuelle nye stader der ein trur at fuglane er i ferd med å etablere seg.

Fylkesmannen vil i samråd med grunneigar/brukar og lokale fuglekyndige kome fram til kva areal som treng omsyn, og kva tiltak som er aktuelle. Fylkesmannen skal deretter utarbeide enkle skriftlege føringar for aktuelle tilretteleggingstiltak per føretak. Tilrettelegginga må vere utført i samsvar med desse føringane for at tiltaket skal kunne godkjennast for tilskot. Det kan søkast om tilskot for tiltak som er utført i søknadsåret. I tillegg til regionalt miljøtilskot kan føretak som gjennomfører slike tiltak òg søke om tilskot frå Miljødirektoratet si tilskotsordning for *Tilskot til truga artar*.

Aktuelle tilretteleggande tiltak er å:

- Unngå gylling av reir ved å køyre utanom hekkeområdet, eller ved å dekke til reiret ei kort tid under gyllinga (til dømes med ei bøtte)
- Unngå å trekke gjødselslange/tilførselslange over reir
- Utsetje førsteslåtten på eit avgrensa areal (til dømes ca. 1 dekar) rundt reirplassen. Det vil seie «førsteslått», på det avgrensa areal som er sett att, etter 15.juni for vipe, etter 15.juli for storspove og etter 1.august for åkerrikse
- Tilpasse køyremønster under slåtten slik at fuglane kan kome seg unna.

Kva areal det er aktuelt med tiltak på, tek utgangspunkt i påviste reir. For storspove vil reiret oftast liggje i eit beite, og tiltak kan då vere aktuelle på tilgrensande dyrka areal.

NB! Søkar må kunne dokumentere utført tilretteleggingstiltak med framvising av foto ved eventuell kontroll. Tilrettelegginga skal utførast i samsvar med dei tiltaka eigar/brukar og Fylkesmannen har blitt einige om, og i samsvar med generelle skjøtselsråd; sjå skjøtselsråd for dei enkelte artane under.

Tiltaksklassar, utmålingseining og førebelse tilskotssatsar

- **Låg tilrettelegging (vipe): kr 1000 per dekar**
- **Høg tilrettelegging (storspove og åkerrikse): kr 2000 per dekar**

Inntil kr 10 000 per føretak

(Tilrettelegging av hekke- og beiteområde for vipe, storspove og åkerrikse. Tiltak skal utførast i samsvar med føringar/tilrådingar fastsett av Fylkesmannen per lokalitet. Det kan søkast om tilskot utført i søknadsåret. Det er høgst tilskotssats for dei fugleartane der ein må utsette slåtten lengst/mest tilrettelegging.)

Fylkesmannen og faglaga i jordbruket oppmodar alle føretak til å ta særskilt omsyn til desse truga fuglane under hekkinga, anten ein ønskjer å søke om tilskot eller ikkje.

Skjøtselsråd for tilrettelegging av hekke- og beiteområde for vipe, storspove og åkerrikse

Fuglevenleg køyremønster ved slått
Når rugetid og klekking er overstått, held fugleungane seg i skjul i det høge graset fram til dei kan flyge. Dersom slåtten kjem før fugleungane kan flyge, må ein unngå å drive fugleungane saman på eit stadig minkande areal som så blir slått til sist. Slår ein marka frå yttersidene og innover, må arealet i sentrum (ca. 1 dekar) bli ståande uslått. Eventuelt kan ein starte på ei langside og slå fram og tilbake. Poenget er å ha eit slåttemønster som driv fugleungane mot eit restareal som ikkje vert slått før dei er flygedyktige, eller til eit tilgrensande areal som ikkje skal slåast. Dersom arealet som skal slåast grensar til eit areal B som ikkje skal slåast med det første, bør ein starte slåtten frå den sida av arealet som ligg lengst vekk frå areal B, med mål om å drive fuglane over på areal B (sjå skisser for fuglevenleg slått i lenka under).

VIPE (sterkt truga)
Vipa hekkar ofte på dyrka mark og vil helst ha store, opne flater som hekkeplass. Den unngår kantar nær skog og enkelttre som kan vere skjulestad for eggrøvarar. Reiret er difor oftast å finne ute på dyrka mark i drift.

Vipa vender oftast tilbake til same hekkeplassen år etter år. Den er trekkfugl og kjem som regel til hekkeplassen i mars – april. Hannfuglen har tydeleg fluktspel over den komande hekkeplassen, og det enkle reiret (ei grop fóra med gras) blir ofte laga tidleg/midt i april. Rugetida er 24-28 dagar. Ungane forlet reiret straks dei er tørre etter klekkinga, og dei blir passa av hofuglen.

Ungane er flygedyktige om lag ein månad etter klekking. Dei må ha parti med høgt gras å gøyme seg i. Inntil dei er flygedyktige, rundt 15.juni, kan det vere aktuelt tiltak å setje att uslått areal på eit avgrensa areal kring reiret. Ein tilrår minst eitt dekar uslått areal per par på mark der det berre hekker enkeltpar, og ein halv dekar per par på marker der det hekkar fleire vipepar. Areala kan setjast att spreidd eller samla på marka, men kvart av para bør ha eit areal på minst ein halv dekar.

Ved pløying eller harving kan reir med egg om nødvendig løftast forsiktig bort, gjerne med ein spade, men reiret må leggjast tilbake på same plass etterpå. Ved gylling kan ein kortvarig plassere ei bøtte over reiret. Reiret kan òg merkast med pinne. Pinnen må då ikkje setjast

heilt inntil reiret, men til dømes 5 meter unna i ei kjend retning, eller to pinnar 5 meter til kvar side for reiret.

STORSPOVE (sårbar)
Storspoven kan hekke både på åker, eng, beite, myr og lynghei, men den hekkar helst der det er variert, litt høg vegetasjon, der fuglen er godt kamuflert på reiret. Storspoven hekkar berre sjeldan på dyrka mark, men dersom den likevel gjer det, bør reirlokaliteten følgjast opp på same måte som for vipa (sjå omtale over).

Storspoven kjem til hekkeplassen tidleg i april, og den legg egg seint i april eller tidleg i mai. Rugetida er 26-30 dagar. Ungane er flygedyktige 5-6 veker etter klekking. Dersom reiret ligg på intensivt dyrka jord som grensar uhindra til eng eller hei med vegetasjon å skjule seg i, vil fuglane flytte over dit etter klekking. Det er då ikkje nødvendig å setje att uslått areal på den intensivt dyrka delen. Dersom det ikkje er tilgang til uslått areal, kan det vere eit tiltak å setje att uslått gras på same måte som for vipe, men med utsett slått til 15.juli.

ÅKERRIKSE (kritisk trua)
Åkerriksa hekkar i kulturmark med høgt gras og godt skjul, alt frå kornåker og eng til brakkmark. Den lever svært skjult og blir sjeldan sett. Åkerriksa er trekkfugl og kjem som regel til hekkeplassen i slutten av mai. Den kan dermed etablere seg i skjul av høgt gras.

Hannfuglen hevdar territorium ved å synge ei karakteristisk «song» - ei rytmisk kreksing om natta. (Åkerriksa sin song kan høyrast i fuglebok frå birdID, Nord universitet). Reiret blir ofte lagt i ei grop i bakken nær hannfuglen sin sangpost, men det er særs vanskeleg å lokalisere.

Åkerriksa legg egg i byrjinga av juni og byrjar ofte ruginga rundt 10.juni. Rugetida er 17-19 dagar. Ungane forlét reiret straks dei er tørre etter klekkinga, og dei blir passa på i to veker. Dei er flygedyktige 6-7 veker etter klekking. Både vaksne og ungar må ha høgt gras å gøyme seg i. Det kan difor vere aktuelt å setje att minst 5 dekar uslått areal heilt fram til 1.august.

For kommunen

Formålet med tilskotet er å ta vare på truga fugleartar som er avhengig av hekking i tilknyting til jordbruksareal. Vipe, åkerrikse og storspove har gått mykje tilbake grunna intensivering i jordbruket. Tiltak i jordbruket kan redusere lokal nedgang og bidra til at desse karakteristiske fuglane igjen blir ein del av jordbrukslandskapet.

Avgrensingar:
NB! Det er kun areal som er godkjent av Fylkesmannen før eller i starten av hekkesesongen det kan løyvast tilskot for. Fylkesmannen kan merke reiret i felt, dersom dette er forsvarleg for dei hekkande fuglane. Fylkesmannen vil gjennom kontakt med søkar avgjere kva areal som skal setjast av til hekkande fugl, og korleis skjøtselen skal vere. Fylkesmannen merker av på kart kvar reira ligg, og kva areal som er sett av til hekking.

Sakshandsaming:
Det er svært positivt om kommunane kan bidra til at potensielle søkarar kjem i kontakt med Fylkesmannen for vurdering, kartlegging og skjøtselråd for sin lokalitet. Olav Overvoll (e-post fmhooov@fylkesmannen.no) ved miljøavdelinga er kontaktperson for tiltaket hjå Fylkesmannen, og nye søkarar skal kontakte han. Det er derimot fleire hjå Fylkesmannen som kan bli involverte i oppfølgingsarbeidet kring lokalitetane etter kvart som fleire lokalitetar kjem med (Olav Overvoll, Tore Larsen, Stein Byrkjeland, Solveig Kalvø Roald, Magnus Johan Steinsvåg, Rune Johan Mikkelsen og Johannes Aanonby).

Kontroll:
Arealet skal vere godkjent av Fylkesmannen før eller i starten av hekkesesongen. Fylkesmannen skal merke av på kart kvar reira ligg og kva areal som er sett av til hekking, og tal dekar det vert søkt om tilskot for må såleis samsvare med eller ikkje overskride dette. Skjøtselstiltak som er utført skal vere avtalt med Fylkesmannen, og søkar skal kunne gjere greie for kva aktuelle tiltak som er utført i søknadsåret. Eventuelt kan desse opplysningane sjekkast ut med Fylkesmannen. Søkar skal kunne dokumentere skjøtselen gjennom bilde tatt med til dømes mobiltelefon.

Tilskot til drift av seter
(gjeld støl med mjølkeproduksjon)

Det kan gjevast tilskot for drift av stølsanlegg med mjølkeproduksjon. Det vesentlege av næringstrongen til dyra skal dekkast gjennom beiting, i utmark eller på inngjerda areal, men støtteföring i tillegg til beiting kan utførast ved behov.

Produksjonsperioden skal vere minst seks veker per støl per sesong, men det er ikkje krav om at heile mjølkeproduksjonen til føretaket skjer på stølen i denne perioden. Mjølka som blir produsert skal leverast til meieri eller foredlast på stølen. Produksjonen på stølen skal vere minimum 45 liter kumjølk eller 25 liter geitemjølk i døgnet per støl i minst seks veker.

Tilskotet blir utmålt per støl uavhengig av om det er enkeltstøl (eige produksjonsanlegg) eller fellesstøl (felles produksjonsanlegg).

Det kan gjevast tilskot for inntil tre stølar i drift per føretak. For at to stølar skal kunne godkjennast som to stølsanlegg og generere kvart sitt tilskot, må det vere minst seks veker stølsdrift på kvar støl, og beiteområda til dei to stølande skal ikkje overlappe kvarandre. Dersom ein har fleire stølar må ein søke eitt tilskot per støl, og velje tiltaksklasse per støl. I søknadsskjemaet heiter tiltaka «Drift av seter» for den første stølen, «Drift av seter 2» for den andre stølen, og «Drift av seter 3» for den tredje stølen. For kvar av stølane må ein søke på ein av tilskotsklassane «Eigen foredling» eller «Levering til meieri». Søkar må vidare oppgje kor mange deltakarar/føretak det er per støl, då kvart stølstilskot vert delt på tal føretak som oppfyller kravet til mjølkeproduksjon per støl. Ei samdrift vert rekna som eitt føretak. Kvar støl skal markerast som eitt punkt i kartet i søknaden.

Tiltaksklassar, utmålingseining og førebelse tilskotssatsar

- **Eigen foredling** **kr 80 000 per støl**
- **Levering til meieri** **kr 80 000 per støl**

(Tilskot til drift av seter i minst seks veker med eigen forelding av mjølk eller levering av mjølk til meieri. Førebels tilskotssats er auka frå kr 60 000 per støl i 2019 til kr 80 000 per støl i 2020)

For kommunen

Formålet med tilskotet er å stimulere til drift av stølsanlegg med mjølkeproduksjon. Stølsdrift er tradisjonelt mjølkeproduksjon basert på utmarksbeite, og gjennom beitedyra bidreg stølsdrifta til å halde kulturlandskapet i utmarka ope. Stølsdrift er såleis grunna beitinga og gunstig for det biologisk mangfaldet. Beitedyr og stølsdrift gjev for mange ein ekstra dimensjon til opplevingane i stølsområda og på fjellet. Kulturminna knytt til bruk av fjellet, som gamle ferdselsvegar og stølsbygningar, blir best tekne vare på om det er drift i fjellet. Ikkje minst er stølsdrift viktig formidling og vidareføring av kunnskap, tradisjon og kulturarv. Noreg har eit internasjonalt ansvar for å forvalte utmarksområde som stølslandskap, men tal stølar i drift i Vestland har diverre vorte færre dei seinare åra.

Sakshandsaming

Etter kvoteforskrifta kan føretak som driv lokal foredling tildelast lokalforedlingskvote utover grunnkvoten som føretaket er tildelt. Dersom føretaket har lokal foredling og rapporterer mengdene til Landbruksdirektoratet, vil føretaket kunne få utbetalt grunn- og distriktstilskot for mjølk levert til lokal foredling. Det er ikkje krav om lokalforedlingskovte for at føretaket skal få regionalt miljøtilskot til stølsdrift (eigen foredling). Det er derimot eit vilkår at føretaket kan dokumentere at produksjonen tilsvarar minst 45 liter kumjølk eller 25 liter geitemjølk i døgnet i minst 6 veker per støl. Dersom føretaket leverer mjølk til anna foredlingsverksemd, må det kunne dokumenterast i form av salsoppgjer. Dersom føretaket driv eige sal av produkt, må det kunne dokumenterast.

Kontroll

Søkarar av tiltaksklassen «eigen foredling» må kunne leggje fram dokumentasjon på sal av stølsprodukt i til dømes gardsrekneskapen, og produksjonen må ha eit næringsmessig preg.

Tilskot til skjøtsel av automatisk freda kulturminne

Det kan gjevast tilskot for skjøtsel av automatisk freda kulturminne, inkludert sikringssone, som grensar til eller ligg på jordbruksareal. Skjøtselen skal vere gjennomført som slått eller beiting slik at kulturminnet er synleg i jordbrukslandskapet, og kulturminnet skal vere registrert i kulturminnebasen Askeladden.

Tilskotet gjeld for skjøtsel av areal rundt synlege kulturminne, slik som graver og gravfelt, bergkunst/helleristningar, åkerreiner, røyser og røysfelt, buplassar, tufter, vegfár og bygningar. Det kan ikkje løyvast tilskot til lokalitetar som er avmerkte i Askeladden som dyrkingslag og kulturlag, lokalitetar avmerkte som uavklara funnstader, lausfunn og liknande, der skjøtsel ikkje vil medverke til at kulturminnet vert meir synleg i jordbrukslandskapet. Kulturminnemynda kan stille vilkår om skjøtselsplan.

Sikringssona er markert som gul ring rundt kulturminnet i kartløysinga i elektronisk søknad, og dersom både kulturminne og sikringssone er skjøtta, skal søkar teikne rundt sikringssona i søknaden. Tilskotet blir fastsett per dekar. Dersom lokaliteten er mindre enn 1 daa, kan det søkast om 1 daa.

Skjøtselstiltaka skal utførast i samsvar med krav i kulturminnelova § 4 og fastsette skjøtselsråd; sjå skjøtselråd og krav etter kulturminnelova § 4 for skjøtsel av automatisk freda kulturminne under.

Tiltaksklassar, utmålingseining og førebelse tilskotssatsar

- **Beiting** **kr 500 per daa**
- **Slått** **kr 1000 per daa**

  Inntil kr 5000 per føretak (slått + beiting)

(Beiting eller slått av lokalitet med automatisk freda kulturminne. Frå og med 2019 vert tilskotet utmålt per daa og ikkje per stk, og det er ulike tilskotssatsar for beiting og slått. Sikringssona kring kulturminnet kan takast med i skjøtsel og i utmåling av dekar)

Skjøtselsråd og krav etter kulturminnelova § 4 for skjøtsel av automatisk freda kulturminne

Fjerning av vegetasjon og slått:

- Gras og liknande skal fjernast frå området etter slått. Det er ikkje tillate med lagring eller brenning av dette på eller i sikringssona til kulturminnet
- Vegetasjon som er slått må ikkje leggjast slik at det er til hinder for sikt og utsyn til og frå kulturminnet
- Det skal ikkje nyttast tunge maskiner som set merke i bakken/skadar torva
- Det skal ikkje flyttast på stein, fjernast torv eller mose eller gravast i bakken under arbeidet, eventuelt må slike tiltak vere lagt fram for og avklara med fylkeskommunen før arbeidet tek til
- Sprøyte- og plantevernmidlar kan berre nyttast på vegetasjon som veks på kulturminnet og i sikringssona etter løyve frå fylkeskommunen

Beiting:

- Ved beiting skal det nyttast småfe. Beiting med større husdyr kan føre til trakk og slitasje på kulturminnet og må i tilfelle avklarast med fylkeskommunen
- Det må ikkje setjast opp drikkekar, saltsteinar, fôringsplassar eller liknande for beitedyr nær kulturminne, då dette kan auke faren for trakkskadar og erosjon

Generelt:

- Dersom det under arbeidet skulle oppstå skade på kulturminnet, må arbeidet stoggast og tiltakshavar må kontakte fylkeskommunen ved fylkeskonservator
- Det er tillate å fjerne vegetasjon og søppel frå kulturminne og kulturminneområde, men det er ikkje lov å grave i bakken, flytte på stein, planere, eller fylle på masse
- Det er ikkje lov å gjere noko for å endre kulturminnet, heller ikkje om hensikta er å rydde, reparere eller gjere det meir tydeleg

- Dersom det vert gjort meir omfattande skjøtsel på eller tett ved eit kulturminne, skal det sendast varsel om dette til fylkeskommunen før arbeidet tek til

- Ved skjøtsel av bergkunst skal fylkeskommunen alltid varslast før arbeidet tek til

- Ved behov for rydding i forkant av skjøtsel, som slått eller beiting, er hovudregelen at alle mindre busker og småskog skal fjernast frå kulturminnet ein ryddar. Særmerkte tre og busker kan stå att

- Felling av større tre må utførast med varsemd, og det skal det takast omsyn til fallretning for å unngå skade på kulturminne

- All vegetasjon som vert fjerna skal kappast så nært bakken som råd

- Det skal ikkje fjernast stubbar eller røter frå bakken, verken med maskin eller manuelt, då dette kan føre til utilsikta skade på kulturminne

- Rotvelta tre må fjernast på skånsam måte

- Ved fjerning av tre som ligg eller veks over kulturminnet må stammen som hovudregel kappast i mindre stykke på staden før fjerning for å unngå å gjere skade. Bruk av annan metode må avklarast med fylkeskommunen

- Dersom ein ynskjer rettleiing eller avklaringar i høve til skjøtselsarbeidet på og ved kulturminne og sikringssone, kan ein kontakta fylkeskommunen ved fylkeskonservator

For kommunen

Formålet med tilskotet er å stimulere til skjøtsel av automatisk freda kulturminne for å halde dei synlege i jordbruket sitt kulturlandskap. Alle faste kulturminne frå før år 1537 er automatisk freda etter kulturminnelova § 4 første ledd. Kulturminne er fysiske spor etter menneska som levde før og deira liv og virke. Tiltaket gjeld automatisk freda kulturminne, og kulturminnet skal grense til eller liggje på jordbruksareal. Med «grense til» meiner vi at kulturminnet ligg slik at det er ein naturleg del av det jordbrukslandskapet som blir skjøtta.

<u>Avgrensingar</u>
Skjøtselen skal vere gjennomført slik at kulturminnet er synleg i jordbrukslandskapet. Kulturminnet skal vere registrert i kulturminnebasen Askeladden. Alle automatisk freda kulturminne har ei sikringssone på minimum 5 meter i alle retningar rundt det freda objektet (jf. § 6 i kulturminnelova). Denne sikringssona er med i det arealet som kan skjøttast og få tilskot. Tilskotet gjeld for skjøtsel av areal rundt synlege kulturminne i jordbrukslandskapet, og tilskotet gjeld såleis ikkje kulturminne som ligg under markoverflata, som til dømes dyrkingslag og kulturlag, lokalitetar avmerkte som uavklara funnstader, lausfunn og liknande. Grunngjevinga for avgrensinga er at skjøtsel av slike kulturminne ikkje vil gjere at kulturminna vert meir synlege i jordbrukslandskapet.

<u>Sakshandsaming</u>
Arealet det vert søkt om skal vere skjøtta, og det kan søkast om tilskot for kulturminnet med sikringssone. Godkjent areal skal rundast opp til næraste heile dekar. Kommunen bør referere til skjøtselsråda og krava etter kulturminnelova § 4 i sine vedtak, (helst tilpassa det aktuelle kulturminnet).

Kontroll
Kommunen kan kontrollere om kulturminna er synlege i jordbrukslandskapet etter gjennomført skjøtsel, og at skjøtselen ikkje har medført skader på kulturminna.

Tilskot til kantsone i eng
(gjeld kantsoner utan gjødsling og sprøytemiddel langs prioriterte vassdrag)

Det kan i prioriterte og kartfesta område gjevast tilskot for å ha ei kantsone i eng langs kanten mot vassdrag. Formålet med tilskotet er å stimulere til at areal som grensar mot vassdrag ikkje blir gjødsla eller sprøyta.

Tiltaket gjeld for fulldyrka og overflatedyrka areal. Tiltaket omfattar ikkje innmarksbeite.

Ein kan berre motta tilskot til kantsone på jordbruksareal langs prioriterte vassdrag. Avstanden frå enga til normalvasstanden til vassdraget kan maks vere to meter, sjå figur under. Sona det blir gitt tilskot for skal ha ei breidde på minst fire meter målt frå normalvasstanden til vassdraget, og minst to meter av kantsona skal liggje på fulldyrka eller overflatedyrka areal.

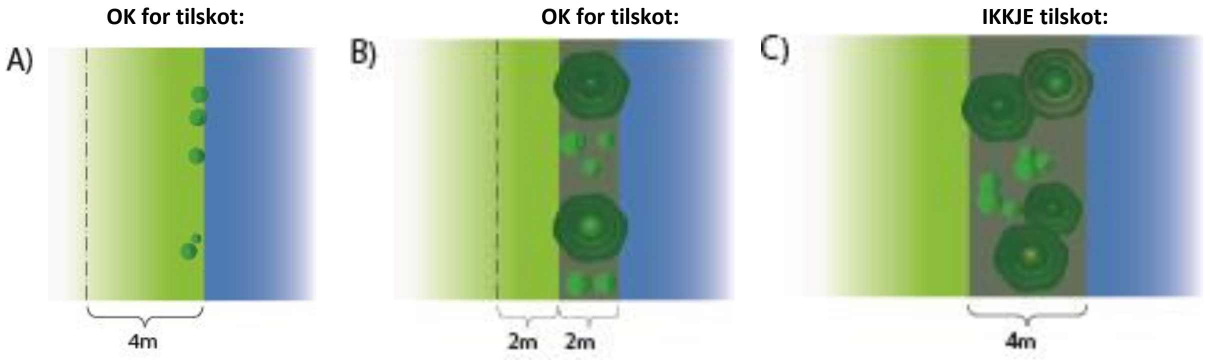

Enga ligg heilt inntil elva, og det er 4 meter kantsone i enga.

Det er 2 meter naturleg vegetasjon/restareal og 2 meter kantsone i enga.

Det er 4 meter naturleg vegetasjon/restareal mellom elva og enga (restarealet kan maks vere 2 meter for å få tilskot).

Figur 1: Døme. For å kunne mota tilskot, må kantsona i enga vere brei nok. Vidare må det ikkje vere for stor avstand frå enga til vassdraget.

Kantsona på jordbruksarealet skal haustast ved slått eller beiting i søknadsåret. Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli. Det skal ikkje brukast plantevernmiddel i kantsona.

Tiltaket gjeld vassdrag og delar av vassdrag med årsikker vassføring. Årsikker vassføring er vassføring som ikkje tørkar ut i vekstsesongen oftare enn kvart tiande år.

Tiltaket gjeld i prioriterte område ved vassdrag og delar av vassdrag lista opp i tabellen under. Konkret avgrensing av kva areal som kan ha rett til tilskot kjem fram i kart i elektronisk søknadsportal. Prioriterte område er og kartfesta i Fylkesatlas (www.fylkesatlas.no), sjå der kategori *Landbruk – Regionalt miljøprogram* RMP – temalaget *Forureining landbruk – utvalde vassdrag*. Prioriterte område er der merka med BLÅ og RAUDE felt. Vassdraga er prioritert med grunna særskilte miljøverdiar eller risiko for forureining frå jordbruket.

Naturleg vegetasjon langs vassdrag

Langs vassdrag med årsikker vassføring skal det opprettholdast eit naturleg vegetasjonsbelte (kantvegetasjon) som motverkar avrenning og gjev leveområde for planter og dyr, jf vassressurslova § 11. Det er ikkje krav om å etablere kantvegetasjon der denne ikkje finst eller vart fjerna før 2001. Fylkesmannen kan gje fritak for kravet om kantvegetasjon langs vassdrag. Sjå NVE sin rettleiar om kantvegetasjon for meir informasjon.

Ved nydyrking skal ein setje igjen ei vegetasjonssone langs vassdrag. Denne skal vere minst 6 meter brei langs vassdrag med årsikker vassføring.

Tabell 1: Vassdrag med prioriterte område for tilskot til kantsone i eng. Konkret avgrensing av kva areal som kan godkjennast kjem fram i kart i elektronisk søknad og i Fylkesatlas (sjå omtale over).

Kommune:	*Vassdrag/del av vassdrag:*
Alver	Eikangervassdraget, frå Fammestadtjørnet og ned til fjorden
Alver	Hallandsvassdraget
Bergen	Haukåselva
Bergen, Bjørnefjorden	Osvassdraget
Bjørnafjorden	Døsjaelva
Bjørnafjorden	Osvassdraget
Bømlo	Åreidelva
Fitjar	Fjordbekken
Gloppen	Svoragrova/Høgegrova (ved Myklebust)
Gulen	Elv ved Sande, Sandøyna
Kinn	Nyttingeneselva
Stad	Maurstadelva
Kvam	Røyrvikelva
Luster	Dalselvi (Indre Hafslo)
Osterøy	Lonevassdraget
Samnanger	Skjelåna og Nordbøvassdraget

Stad	Dalsbøvassdraget
Sunnfjord	Stardalselva frå Åmot til Øygarden, med sidebekkar
Sunnfjord	Storegrova (ved Eikås)
Sunnfjord	Redalsvassdraget
Sveio	Vigdarvassdraget i Sveio kommune
Tysnes	Kvernaviksbekken
Vaksdal	Eksingevassdraget frå Gullbrå til Flatekval
Vik	Hopra

Utmålingseining og førebels tilskotssats

- **kr 15 per løpemeter kantsone**
  Inntil 1000 meter per føretak

(Kantsone i eng utan gjødsling og sprøytemiddel langs prioriterte vassdrag)

For kommunen

Formålet med tilskotet er å stimulere til at areal som det vert dyrka fleirårige urte-/grasvekstar til fôr på, og som grensar mot vassdrag, ikkje blir gjødsla eller sprøyta. Mykje jordbruksareal i aktiv drift i Vestland grensar til vassdrag. Spreiing av gjødsel mot vassdrag kan lett føre til avrenning av næringsstoff. Særleg der det er lita sone med naturleg vegetasjon mellom jordbruksareal og vassdrag kan det ha god effekt å redusere gjødslinga på jordbruksareal nærast inntil vassdraget.

I mange tilfelle kan grovfôrareal i aktiv drift ligge heilt ut til elvekanten, utan at anna regelverk stiller krav om å etablere busker og tre mellom jordbruksareal og vassdrag:

- Frå *vassressurslova* blei innført i 2001 er det ikkje lov å fjerne naturleg vegetasjonsbelte langs vassdrag (etter §11). Då lova blei innført låg jordbruksareal heilt ut til elvekanten på mange elvestrekk, eventuelt med ein elvemur/erosjonsførebygging ytst. Det er ikkje krav om å opprette *nytt* naturleg vegetasjonsbelte med buskar og tre på slike plassar.
- Etter *forskrift om produksjonstilskudd mv.* er det krav om å etablere ei sone utan jordarbeiding mot vassdrag (etter § 4). Sona skal vere tilstrekkeleg brei til å motverke avrenning til vatn under normal vassføring, og sona skal vere minst 2 meter brei. Ein slik vegetasjonssone treng *ikkje* å vere naturleg med buskar og tre, men kan vere gras som blir hausta i drifta.

I følgje vassdirektivet skal alle vassførekomstar minst oppretthalde eller oppnå god tilstand innan utgangen av 2021. Det er samansette årsaker til dårleg vasskvalitet i eit vassdrag eller ein vassførekomst slik som jordbruksdrift, spreidd avløp og andre kjelder.

<u>Avgrensingar</u>
Tiltaket gjeld for utvalde vassdrag eller deler av vassdrag som er fastsett og kartfesta av Fylkesmannen. For detaljert oversikt over utvalde vassdrag/vassførekomstar, sjå tabell i kapittelet Prioriterte vassdrag/vassførekomstar. Dei utvalde vassdraga/vassførekomstane har aktivt landbruk i nedbørsfeltet. Vidare har dei enten populasjonar av elvemusling (truga etter Norsk raudliste for artar) eller vasskvalitet dårlegare enn «god». Etter kvart som forvaltninga får erfaring med tiltaket, kan lista med utvalde vassdrag/vassførekomstar bli utvida.

I forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket § 4 er det sett krav om ei sone på to meter utan jordarbeiding. Sona utan jordarbeiding kan vere overlappande med kantsona i dette tiltaket, og den kan såleis utgjere ein del av denne kantsona. Tilskotet kan bli gitt frå det året grasdekket er etablert. Det er ikkje lov å fjerne naturleg kantvegetasjon langs vassdrag slik at det går ut over den økologiske funksjonen som kantvegetasjonen har, jf vassressurslova.

Tilskot til spreiing av husdyrgjødsel om våren og/eller i vekstsesongen (gjeld kun for område nær prioriterte vassdrag med elvemusling)

Det kan i prioriterte og kartfesta område nær vassdrag med elvemusling gjevast tilskot for å ikkje spreie husdyrgjødsel eller biorest etter 10. august. Formålet med tiltaket er å ta vare på elvemusling, auke gjødslingseffekten og å redusere forureining av vatn og utslepp til luft.

Kravet om spreiing før 10. august gjeld all spreiing av husdyrgjødsel som føretaket disponerer. Kravet til spreietidspunkt gjeld såleis også for spreiing av føretaket si husdyrgjødsel utanfor det prioriterte området, både på eige og anna jordbruksføretak. Tilskotet blir likevel berre gitt for areal som ligg innanfor prioritert og kartfesta område. For å sikre nok lagerkapasitet gjennom vinteren, bør gjødsellageret vere tømt ved spreiing før 10. august.

Godkjent spreieareal for husdyrgjødsel er:

1. Fulldyrka og overflatedyrka jord som aktivt blir brukt til å spreie husdyrgjødsel.

2. Dei delane av innmarksbeite som Fylkesmannen eller kommunen etter søknad har godkjent som spreieareal.

Føretaket skal ha gjødslingsplan og skiftenoteringar som syner spreiedato og gjødselmengde spreidd per dekar. Tiltaket gjeld spreiing på alle typar godkjent spreieareal, også på innmarksbeite når det ved eige vedtak er godkjent som spreieareal. Det skal minimum spreiast 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsla per dekar. Arealet skal haustast ved slått eller beiting etter gjødslinga i søknadsåret.

Tilskotet er i hovudsak retta mot føretak med mjølkeproduksjon, då desse har meir husdyrgjødsel enn andre produksjonar. Det er difor sett krav om at føretaket må disponere minst 80 dekar fulldyrka eller overflatedyrka areal for å kunne søke om tilskotet. Minimumskravet på 80 dekar kan inkludere areal utanfor det prioriterte og kartfesta området. Tilskotet gjeld frå første dekar.

Tilskotet kan ikkje kombinerast med Tilskot til spreiing av husdyrgjødsel ved nedfelling eller nedlegging eller Tilskot til spreiing av husdyrgjødsel med tilførselsslange/slepeslange.

Tiltaket gjeld prioriterte og kartfesta område nær vassdrag lista opp i tabellen under. Konkret avgrensing av kva areal som kan godkjennast kjem berre fram i kart i Fylkesatlas (www.fylkesatlas.no). Sjå der kategori *Landbruk – Regionalt miljøprogram* RMP – temalaget *Forureining landbruk –prioriterte vassdrag*. I kartet er prioriterte område merka med RAUDE felt. Kartet er dessverre ikkje tilgjengeleg i elektronisk søknadsportal. Når ein skal søkje tilskot må ein difor sjå på kart i Fylkesatlas for å vite kva areal som kan godkjennast og som ein kan teikne inn i søknaden.

Tabell: Vassdrag som inngår i tiltaket. Konkret avgrensing av kva areal som kan godkjennast kjem berre fram i kart i fylkesatlas (www.fylkesatlas.no), sjå omtale over.

Kommune:	*Vassdrag/del av vassdrag:*
Bergen	Haukåselva
Bergen, Bjørnafjorden	Osvassdraget
Bjørnafjorden	Døsjaelva
Bjørnafjorden	Osvassdraget
Bømlo	Åreidelva
Fitjar	Fjordbekken
Kinn	Nyttingeneselva
Stad	Maurstadelva
Kvam	Røyrvikelva
Osterøy	Lonevassdraget
Samnanger	Skjelåna og Nordbøvassdraget
Stad	Dalsbøvassdraget
Sunnfjord	Redalsvassdraget
Tysnes	Kvernaviksbekken

Utmålingseining og førebels tilskotssats

- **kr 180 per daa**
  Tiltaket gjeld berre for føretak som disponerer minst 80 daa fulldyrka eller overflatedyrka aeral, og det kan gjevast tilskot for inntil 250 daa per føretak
  (Tilskotet gjeld spreiing av husdyrgjødsel før 10. august på godkjent spreieareal som ligg innanfor kartfesta område nær prioriterte vassdrag med elvemusling. Kravet til spreietidspunkt gjeld for all spreiing av husdyrgjødsel som føretaket disponerer, både innanfor og utanfor kartfesta område.)

For kommunen

Formålet med tilskotet er å stimulere til at føretak med mykje husdyrgjødsel spreier husdyrgjødsel og biorest i vekstsesongen, slik at næringa i størst mogleg grad blir tatt opp i avlinga. Dette vil igjen redusere forureining av vatn og utslepp til luft. Spreietidspunkt har mykje å seie for kor mykje av næringa som plantene kan ta opp, og kor mykje av næringa som blir til forureining av vatn og luft. Plantene tek opp og utnyttar næringa i gjødsla best når dei er i vekst. Sein gjødsling gjev større risiko for avrenning, både fordi plantene tek opp mindre næring, og fordi det gjerne er meir nedbør på hausten. Tilførsel av næring på hausten vil òg føre til seinare avmogning av plantene og dermed større risiko for vinterskade. Ei god utnytting av husdyrgjødsla er òg god økonomi for bonden, fordi det då vert mindre behov for innkjøpt mineralgjødsel.

I følgje vassdirektivet skal alle vassførekomstar minst oppretthalde eller oppnå god tilstand innan utgangen av 2021. Det er samansette årsaker til dårleg vasskvalitet i eit vassdrag eller ein vassførekomst slik som jordbruksdrift, spreidd avløp og andre kjelder.

Tiltaket er i hovudsak retta mot mjølkebruk, då desse har meir husdyrgjødsel enn andre produksjonar. Minimumsgrensa på 80 dekar er såleis sett for å spisse tilskotet slik at det i hovudsak går til mjølkebruk. Spreiing av husdyrgjødsel i vekstsesongen er eit godt miljøtiltak for alle husdyrproduksjonar, men omsynet til budsjett gjer at tiltaket er spissa mot den gruppa produsentar som har mest husdyrgjødsel.

Avgrensingar
Tiltaket gjeld for areal kring utvalde vassdrag/vassførekomstar som er fastsett og kartfesta av Fylkesmannen. Dei prioriterte vassdraga/vassførekomstane har aktivt landbruk i nedbørsfeltet og levande populasjonar av elvemusling (truga etter Norsk raudliste for artar). For detaljert oversikt over utvalde vassdrag/vassførekomstar, sjå tabell i kapittelet Prioriterte vassdrag/vassførekomstar . Etter kvart som forvaltninga får erfaring med tiltaket, kan tiltaket og lista med utvalde vassdrag/vassførekomstar bli utvida.

Tilskotet kan berre gjevast dersom all husdyrgjødsel som føretaket brukar på disponert areal blir spreidd innan 10.august, og søkar kan ikkje få tilskot for areal som ligg utanfor dei prioriterte områda. Føretak som mottek dette tilskotet kan ikkje ved same søknadsomgang motta tilskot for nedlegging eller nedfelling av husdyrgjødsel, og heller ikkje tilskot til spreiing av husdyrgjødsel med tilførselsslange. Tilskot til nedlegging eller nedfelling inneber i seg sjølv at gjødsla skal spreiast før 10.august.

Kontroll
All husdyrgjødsel som føretaket brukar på disponert areal, både innanfor og utanfor det prioriterte området, skal vere spreidd innan 10.august. Søkar skal kunne legge fram gjødslingsplan og skiftenoteringar som viser spreiedato og gjødselmengde spreidd per dekar.

Tilskot til spreiing av husdyrgjødsel ved nedfelling eller nedlegging

Det kan gjevast tilskot for spreiing av husdyrgjødsel og biorest ved nedlegging eller nedfelling på fulldyrka og overflatedyrka areal. Formålet med tilskotet er å stimulere til at husdyrgjødsel og biorest blir lagt rett ned på jorda eller blanda direkte i jordsmonnet i staden for tradisjonell breispreiing med bladspreiar, fanespreiar eller kanon. Dette vil auke gjødslingseffekten, motverke utslepp til luft og redusere forureining til vatn.

Definisjonar
Biorest: restprodukt frå biogassanlegg
Nedlegging: gjødsla blir lagt i striper oppå jorda med stripespreiar / «blekksprut»
Nedfelling: gjødsla blir plassert ned i jorda, ved hjelp av ulike metodar

Tiltaket er ikkje avgrensa til utvalde område, og tiltaket kan gjelde alt fulldyrka og overflatedyrka areal som eit føretak disponerer. Eit føretak treng ikkje fylle krava til tilskotet for alt areal det disponerer, men det arealet det blir søkt om tilskot for skal fylle alle vilkåra til tilskotet. Eit føretak kan søke om tilskot uavhengig av kven som utfører gjødslinga. Kravet er at gjødslinga skal vere utført som nedfelling eller nedlegging, og det er den som disponerer arealet som kan søke om tilskot.

Tilskotet blir gitt éin gong per areal per år, ikkje for kvar gjødsling. All husdyrgjødsel på eit areal i ein vekstsesong må vere tilført med nedfelling eller nedlegging for at arealet skal kunne godkjennast.

Siste frist for spreiing på areal med nedfelling/nedlegging er 10. august, og arealet skal haustast ved slått eller beiting etter den siste spreiinga i søknadsåret. Husdyrgjødsel og biorest som er spreidd ved nedlegging i open åker, må moldast ned innan to timar. Det skal spreiast minimum 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsla per dekar. Føretaket skal ha gjødslingsplan og skiftenoteringar som viser spreiedato og gjødselmengde spreidd per dekar.

Føretak som mottek dette tilskotet kan ikkje i same søknadsomgang motta tilskot til spreiing av husdyrgjødsel om våren og/eller i vekstsesongen.

Utmålingseining og førebels tilskotssats

- **kr 50 per daa**
  Inntil 100 daa per føretak
  (Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel på full- og overflatedyrka areal innan 10.august, der all husdyrgjødsel på eit areal i ein vekstsesong er tilført med nedfelling eller nedlegging.)

For kommunen

Formålet med tilskotet er å stimulere til at husdyrgjødsel blir lagt rett ned på jorda (nedlegging) eller blanda direkte i jordsmonnet (nedfelling) i staden for tradisjonell breispreiing med gjødselkanon eller liknande. Nedlegging og nedfelling av husdyrgjødsla motverkar tap av ammoniakk til lufta og avrenning av husdyrgjødsel til vatn. I jordbruksoppgjeret 2018 vart det fastsett at alle fylka skal ha regionalt miljøtilskot for nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel.

Med «areal» meiner ein her konkret det arealet som faktisk er gjødsla med denne metoden, uavhengig av skifte og teigar. Det vil sei at søkar kan avgrensa arealet slik han ynskjer. Arealet det vert søkt om tilskot for kan såleis vera eit skifte, ein teig, ein del av ein teig eller ein del av eit skifte. Det viktige er at arealet det blir søkt om tilskot for tilfredstiller alle vilkåra som vert stilte

Avgrensingar

Føretak som mottek dette tilskotet kan ikkje i same søknadsomgang gjevast tilskot til spreiing av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen.

Kontroll

Søkar skal kunne legge fram gjødslingsplan og skiftenoteringar som viser spreiedato og gjødselmengde spreidd per dekar. Søkar kan dokumentere eller sannsynleggjere bruk av naudsynt utstyr ved å vise fram faktura på leigekøyring, utstyret eller bilde tatt med til dømes mobiltelefon.

Tilskot til spreiing av husdyrgjødsel med tilførselsslange / slepeslange (gjeld kun i samband med Tilskot til spreiing av husdyrgjødsel ved nedfelling eller nedlegging)

Det kan gjevast tilskot for spreiing av husdyrgjødsel og biorest med tilførselsslange/slepeslange i samband med nedfelling og nedlegging. Formålet med tilskotet er å redusere bruk av tunge tankvogner og slik redusere jordpakking.

Tilskotet kan berre gjevast som eit tillegg til Tilskot til spreiing av husdyrgjødsel ved nedfelling eller nedlegging. Det blir *ikkje* gitt tilskot til tilførselsslange/slepeslange i kombinasjon med bladspreiar. Føretaket må kunne dokumentere bruk av tilførselsslange/slepeslange ved å eige/leige utstyr eller leige spreiing. Eit føretak kan såleis søke om tilskot uavhengig av kven som utfører gjødslinga. Kravet er at gjødslinga skal vere utført som nedfelling eller nedlegging i kombinasjon med tilførselsslange/slepeslange, og det er den som disponerer arealet som kan søke om tilskot.

Føretak som mottek dette tilskotet kan ikkje i same søknadsomgang gjevast tilskot til spreiing av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen.

Utmålingseining og førebels tilskotssats

- **kr 250 per daa**
  Inntil 100 daa per føretak
  (Spreiing av husdyrgjødsel med tilførselslange/slepeslange som eit tillegg til Tilskot til spreiing av husdyrgjødsel ved nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel, og tilskotet gjeld ikkje utan bruk av slikt utstyr).

For kommunen

Formålet med tilskotet er å stimulere til bruk av tilførselsslangar for spreiing av husdyrgjødsel for å redusere jordpakking. Redusert jordpakking kan gje betre avlingar fordi god jordstruktur gir betre levevilkår for planterøtene. Redusert jordpakking kan og gje mindre tap av lystgass, då jord med god jordstruktur infiltrerer vatn best. Tilskotet blir gitt som eit tillegg til tilskot til nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel. Det er ikkje mogleg å få tilskot til bruk av tilførselsslange utan bruk av nedfellings- eller nedleggingsutstyr.

<u>Avgrensingar</u>
Tilskotet kan kun gjevast som eit tillegg til tilskot til nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel. Føretak som mottek dette tilskotet kan ikkje i same søknadsomgang gjevast tilskot til spreiing av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen.

<u>Kontroll</u>
Søkar må kunne dokumentere bruk av tilførselsslange. Søkar kan dokumentere eller sannsynleggjere bruk av naudsynt utstyr ved å vise fram faktura på leigekøyring, utstyret eller foto tatt med til dømes mobiltelefon.

Vassførekomstar i prioriterte vassdrag

Tabellen under gjev ei detaljert oversikt over kva vassførekomstar som heilt eller delvis inngår i:

- Tilskot til kantsone i eng (gjeld alle vassdraga/delar av vassdrag i tabellen)
- Tilskot til spreiing av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen (gjeld vassdraga/vassførekomstane som er merka med årsak «Elvemusling»)

Kart over vassdraga/delar av vassdrag som viser kva areal i nedbørsfelta som har rett på tilskot er tilgjengelege i Fylkesatlas (www.fylkesatlas.no), temalaget *«Forureining landbruk – prioriterte vassdrag»* under Landbruk og Regionalt miljøprogram RMP. Tilskot til kantsone i eng og Tilskot til spreiing av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen kan kun gjevast for skjøtsel innanfor desse prioriterte og kartfesta områda.

Kart over vassførekomstane er tilgjengeleg med lenke til Vann-Nett, eller i Fylkesatlas (temalag *Vannforskriften og Vannett* under *Kyst og fjord*) eller i Temakart NVE.

Tabell 1. Vassførekomstar som heilt eller delvis er omfatta av RMP tilskotsordning kantsone eller spreiing av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen. Med atterhald om feil, og om endringar i Vann-Nett.

Kommune	Vassdrag / del av vassdrag	Årsak	Vassførekomst ID	Vassførekomst namn	Vasstype	Lengd / areal vass-førekomst	Økologisk tilstand eller potensial	Vann-Nett
Alver	Eikangervassdraget, frå Fammestadtjørnet ned til fjorden	Vasskvalitet	064-26332-7-L	Hegernesvatnet	Innsjø	0.21 km²	Dårleg	Vann-Nett Portal
			064-26332-8-L	Tveitavatnet	Innsjø	1.38 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
			064-26350-L	Fammestadtjørna	Innsjø	0.06 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
			064-26377-L	Liavatnet	Innsjø	0.07 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
			064-5-R	Eikangervassdraget nedre	Elv	18.57 km	God	Vann-Nett Portal
			065-15-R	Hindnesfjorden bekkefelt sør-vest	Elv	36.69 km	God	Vann-Nett Portal
Alver	Hallandsvassdraget	Vasskvalitet	066-26284-L	Lommetjørnet	Innsjø	0.05 km²	Svært dårleg	Vann-Nett Portal
			066-26288-L	Hauglandsvatnet	Innsjø	0.2 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
			066-26300-L	Mykingsvatnet	Innsjø	0.27 km²	Svært dårleg	Vann-Nett Portal
			066-26329-L	Hallandsvatnet	Innsjø	1.17 km²	Dårleg	Vann-Nett Portal
			066-5-R	HauglandMyking elv	Elv	1.51 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			066-7-R	Hallandsvatnet inn	Elv	4.32 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			066-8-R	Hallandsvatnet sidebekker	Elv	18.6 km	God	Vann-Nett Portal
Bergen	Haukåselva	Elvemusling	061-176-R	Haukåsvassdraget	Elv	5.12 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			061-229-R	Haukåsvassdraget bekkefelt	Elv	6.73 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			061-26551-L	Haukåsvatnet	Innsjø	0.1 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
Bjørnafjorden	Døsjaelva	Elvemusling	056-147-R	Bekker Lysekloster - Hagevik	Elv	32.24 km	Dårleg	Vann-Nett Portal
Bjørnafjorden og Bergen	Osvassdraget	Elvemusling	055-114-R	Samdalsvatnet tilløpsbekker	Elv	5.46 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-115-R	Oselva og Røykenesvatnet sidebekker	Elv	21.38 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-122-R	Sagelva	Elv	1.87 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-125-R	Steindalselva	Elv	0.95 km	God	Vann-Nett Portal

			055-134-R	Oselvo ved Borgafjellet	Elv	4.92 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-135-R	Teinebekken/Syftlandsbekken	Elv	5.32 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-136-R	Vallaelva	Elv	4.2 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-2056-L	Hetleflot- og Gåssandvatnet	Innsjø	1.5 km²	God	Vann-Nett Portal
			055-237-R	Dyrdalselva	Elv	20.14 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-238-R	Elv gjennom Frotveitvatnet	Elv	16.71 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-243-R	Ulvenvatnet - Myrketjørna bekk	Elv	0.65 km	Svært dårleg	Vann-Nett Portal
			055-245-R	Ulvenvatnet tilløpsbekk	Elv	0.56 km	God	Vann-Nett Portal
			055-26833-L	Samdalsvatnet	Innsjø	0.25 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-26854-L	Hauglandsvatnet	Innsjø	0.61 km²	God	Vann-Nett Portal
			055-26911-L	Krokvatnet	Innsjø	0.26 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-26934-L	Vinddalsvatnet	Innsjø	0.69 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-26939-L	Tveitavatnet	Innsjø	0.29 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-26949-L	Hegglandsvatnet	Innsjø	0.08 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-26962-L	Ulvenvatnet	Innsjø	0.69 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-274-R	Ulvenvatnet og Banktjørna bekker	Elv	3.37 km	Dårleg	Vann-Nett Portal
			055-276-R	Oselva og Vallaelva sidebekker	Elv	17.72 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-279-R	Nordelva	Elv	3.26 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-280-R	Gåssandvatnet og Hetlefloltvatnet tilløpsbekker	Elv	47.74 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-283-R	Ulvenvatnet tilløpsbekker	Elv	2.61 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-43-R	Elv ved Husdalen	Elv	4.49 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-53-R	Hausdalselvi - Samdalselva	Elv	9.05 km	Moderat	Vann-Nett Portal

			055-55-R	Hausdalselvi - Samdalselva sidebekker	Elv	11.05 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-63-R	Tverrelva	Elv	2.09 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-65-R	Tverrelva bekker	Elv	7.47 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-67-R	Ulvvatnet bekker	Elv	9.93 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-71-R	Sidebekker ved Hausdalen	Elv	6.17 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-73-R	Bekk ved Orrtua	Elv	2.96 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-79-R	Hauglandsvatnet sidebekker	Elv	8 km	Moderat	Vann-Nett Portal
Bømlo	Åreideelva	Elvemusling	043-1-R	Åreiddalselva	Elv	6.75 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			043-22268-L	Finnåsvatnet	Innsjø	0.61 km²	God	Vann-Nett Portal
			043-3-R	Bekker Bømlo sør	Elv	69.43 km	God	Vann-Nett Portal
Fitjar	Fjordbekken	Elvemusling	044-32-R	Stemmetjørnvassdraget	Elv	37.09 km	God	Vann-Nett Portal
			044-34-R	Storavatnet bekkefelt	Elv	39.85 km	God	Vann-Nett Portal
Gloppen	Svoragrova / Høgegrova	Vasskvalitet	087-146-R	Svoragrova/ Høgegrova	Elv	6.09 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			087-147-R	Bekkefelt Sandalsvatnet, sør	Elv	5.21 km	God	Vann-Nett Portal
			087-1801-L	Sanddalsvatnet	Innsjø	2.28 km²	God	Vann-Nett Portal
			087-8-R	Storelva, Myklebust	Elv	3.38 km	Svært god	Vann-Nett Portal
			087-90-R	Daleelva, bekkefelt	Elv	44.88 km	God	Vann-Nett Portal
Gulen	Elv ved Sande, Sandøyna	Vasskvalitet	068-175710-L	(Vasskleivhamrane)	Innsjø	0.01 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
			068-80-R	Sandøyna, vest	Elv	8.33 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			068-81-R	Elv ved Sande	Elv	3.42 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			068-83-R	(Bekk mellom Svartefjellet og Tverrfjellet)	Elv	1.9 km	Moderat	Vann-Nett Portal
Kinn	Nyttingenselva	Elvemusling	085-160-R	Nyttingneselva	Elv	2.42 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			085-162-R	Bekk i Nesvågen	Elv	0.4 km	God	Vann-Nett Portal
Kvam	Røyrvikelva	Elvemusling	053-26910-L	(Svartavatnet)	Innsjø	0.04 km²	God	Vann-Nett Portal
			053-26917-L	Øyjordsvatnet	Innsjø	0.13 km²	God	Vann-Nett Portal
			053-33-R	Bekkefelt ved Storavatnet m.m.	Elv	29.73 km	Moderat	Vann-Nett Portal
Luster	Dalselvi	Vasskvalitet	076-3-R	Dalselvi (Indre Hafslo)	Elv	2.46 km	Moderat	Vann-Nett Portal

			076-95-R	Bekkefelt Dalselvi	Elv	55.68 km	Moderat	Vann-Nett Portal
Osterøy	Lonevassdraget	Elvemusling	060-26515-L	Borgovatnet	Innsjø	0.6 km²	Dårleg	Vann-Nett Portal
			060-87-R	Loneelva nedstrøms Gjerstad kyrkje	Elv	4.07 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			060-88-R	Hovdaelva - Lonelva oppstrøms Gjerstad kyrkje	Elv	8.69 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			060-91-R	Borgavatnet bekkefelt	Elv	21.15 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			060-93-R	Mykingelva - Dalaelva - Fossen	Elv	34.3 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			060-94-R	Hovdaelva - Lonelva oppstrøms Gjerstad kyrkje bekkefelt	Elv	24.3 km	Moderat	Vann-Nett Portal
Samnanger og Bergen	Skjelåna og Nordbøvassdraget	Elvemusling	055-256-R	Bekker Hisdalen/Gullbotn	Elv	55.43 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			055-258-R	Bekker til Trengereidfjorden	Elv	38.41 km	God	Vann-Nett Portal
Stad	Dalsbøvassdraget	Elvemusling	091-16-R	Dalsbøvassdraget ved Tårevatnet	Elv	8.24 km	God	Vann-Nett Portal
			091-17-R	Dalsbøvassdraget nedre	Elv	10.96 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			091-1813-L	Dalsbøvatnet	Innsjø	1.1 km²	God	Vann-Nett Portal
			091-27-R	Grytingselva, Lisetelv og andre elvar sørvest på Stadtlandet.	Elv	44.73 km	God	Vann-Nett Portal
			091-30981-L	Sætrevatnet	Innsjø	0.73 km²	God	Vann-Nett Portal
			091-9-R	Dalsbøvassdraget, øvre	Elv	19.15 km	God	Vann-Nett Portal
Stad	Maurstadelva	Elvemusling	089-101-R	Maurstadelva	Elv	2.07 km	Dårleg	Vann-Nett Portal
			089-102-R	(Bekkefelt - Vågsøy kommune fra Tennebø til og med Bryggja)	Elv	120.82 km	God	Vann-Nett Portal
Sunnfjord	Redalsvassdraget	Elvemusling	084-14-R	Redalselva (Liaelva)	Elv	0.96 km	Dårleg	Vann-Nett Portal
			084-187-R	Utløp Liavika/ Midtverpet	Elv	2.82 km	God	Vann-Nett Portal
			084-28353-L	Liavatnet	Innsjø	0.18 km²	God	Vann-Nett Portal
			084-322-R	Redalselv oppstraums Liavatn	Elv	18.22 km	God	Vann-Nett Portal
Sunnfjord	Stardalselva frå Åmot til Øygarden, med sidebekkar	Vasskvalitet	087-57-R	Stardalselva/Votedalselva	Elv	25.72 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			087-62-R	Sidebekkar Stardalselva	Elv	24.9 km	Moderat	Vann-Nett Portal
Sunnfjord	Storegrova	Vasskvalitet	084-348-R	Storegrova	Elv	6.48 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			084-353-R	Jølstra Vassenden - inntak Stakaldefoss kraftverk	Elv	8.82 km	God	Vann-Nett Portal
Sveio	Vigdarvassdraget	Vasskvalitet	041-100-R	Elv fra Nesavatnet - Liavatnet	Elv	0.85 km	Moderat	Vann-Nett Portal

		Vasskvalitet	041-102-R	Bekkefelt Nesavatnet - Liavatnet	Elv	4.12 km	Moderat	Vann-Nett Portal
		Vasskvalitet	041-104-R	Elv fra Mannavatnet	Elv	0.98 km	Moderat	Vann-Nett Portal
		Vasskvalitet	041-106-R	Elv fra Krossvikevatnet	Elv	1.05 km	Moderat	Vann-Nett Portal
		Vasskvalitet	041-108-R	Krossvikevatnet bekkefelt	Elv	3.34 km	Moderat	Vann-Nett Portal
		Vasskvalitet	041-109-R	Vigdarvatnet bekkefelt	Elv	40.76 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			041-1476-L	Vigdarvatnet	Innsjø	7.36 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
			041-22482-L	Nesavatnet	Innsjø	0.66 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
			041-22511-L	Mannavatnet	Innsjø	0.19 km²	Moderat	Vann-Nett Portal
			041-22519-L	Krossvikevatnet	Innsjø	0.14 km²	God	Vann-Nett Portal
			041-22539-L	Forevatnet	Innsjø	0.55 km²	God	Vann-Nett Portal
			041-92-R	(Stakkastadvatnet bekkefelt)	Elv	49.68 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			041-93-R	(Elv i Melledalen)	Elv	0.53 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			041-94-R	Elv fra Eileråsvatnet	Elv	1.41 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			041-96-R	Elv fra Forevatnet	Elv	0.83 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			041-98-R	(Forevatnet bekkefelt)	Elv	4.59 km	Moderat	Vann-Nett Portal
Tysnes	Kvernaviksbekken	Elvemusling	054-4-R	Reksteren bekkefelt	Elv	40.31 km	Moderat	Vann-Nett Portal
Vaksdal	Eksingevassdraget frå Gullbrå til Flatekval	Vasskvalitet	063-115-R	Trollavatnet nedstrøms	Elv	1.52 km	God	Vann-Nett Portal
			063-116-R	Fagerdalselva bekker	Elv	39.92 km	God	Vann-Nett Portal
			063-133-R	Flatekval bekkefelt	Elv	70.6 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			063-175-R	Lonelvi	Elv	5.66 km	Dårleg	Vann-Nett Portal
			063-190-R	Eksingedalsvassdraget - midtre Lavik-Nese	Elv	10.33 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			063-193-R	Eksingedalsvassdraget - midtre Bergo-Lavik	Elv	6.22 km	Godt	Vann-Nett Portal
			063-196-R	(Norddalselvi bekkefelt)	Elv	74.62 km	God	Vann-Nett Portal
			063-198-R	(Blyfjellsbekken)	Elv	2.13 km	Godt	Vann-Nett Portal
			063-26212-L	Bergovatnet	Innsjø	0.67 km²	Godt	Vann-Nett Portal
			063-31-R	(Grøndalselvi sidebekker sør)	Elv	58.67 km	God	Vann-Nett Portal
			063-46-R	Storelvi ekso bekkefelt	Elv	74.82 km	God	Vann-Nett Portal
			063-57-R	(Norddalen)	Elv	6.52 km	Dårleg	Vann-Nett Portal

			063-59-R	Grøndalselvi	Elv	16.54 km	Moderat	Vann-Nett Portal
			063-72-R	Fagerdalselva	Elv	7.18 km	Dårleg	Vann-Nett Portal
Vik	Hopra	Vasskvalitet	070-103-R	Hopra øvre bekkefelt	Elv	31.26 km	Svært god	Vann-Nett Portal
			070-73-R	Hopra nedstrøms inntak Hove kraftverk	Elv	5.74 km	Dårleg	Vann-Nett Portal
			070-94-R	Tilløpselver Hopra nedre	Elv	4.7 km	Moderat	Vann-Nett Portal

Forskrift

Forskrift om regionale miljøtilskot i jordbruket, Vestland

Tittel: «Forskrift om regionale miljøtilskot i jordbruket, Vestland»

Heimel: «LOV-1995-05-12-23-§3, LOV-1995-05-12-23-§18, delegering 23.11.2018 av myndigheit til Fylkesmannen etter jordlova § 18 gjeve av Landbruks- og matdepartementet»

Kapittel 1 Innleiande føresegner

§ 1 Føremål

Føremålet med tilskot etter forskrifta er å bidra til å ta vare på jordbruket sitt kulturlandskap, biologisk mangfald, kulturmiljø og -minne, tilgjenge i jordbrukslandskapet, samt redusere bruk av plantevernmidlar, utslepp til luft og avrenning til vatn frå jordbruket.

§ 2 Verkeområde

Forskrifta gjeld i Vestland.

§ 3 Grunnvilkår

Tilskot etter denne forskrifta kan gjevast til

a) føretak som har gjennomført tiltak på areal dei disponerer i søknadsåret. Føretaket må drive vanleg jordbruksproduksjon på ein eller fleire landbrukseigedomar, og må vere registrert i Einingsregisteret.

b) beitelag kan søkje tilskot for drift etter § 5 Drift av beitelag. I denne forskrifta er beitelag avgrensa til å gjelde samanslutningar som er registrerte som samvirkeføretak eller foreining i Einingsregisteret, og som har til hovudføremål å samarbeide om føremålstenlege fellesløysingar innan beitebruk og god utnytting av utmarksbeite.

Kapittel 2 Kulturlandskap

§ 4 Drift av bratt areal

Det kan gjevast tilskot for drift av jordbruksareal med hellingsgrad på 1:5 eller brattare for å ta vare på kulturlandskapet.

Tilskotet kan gjevast for fulldyrka og overflatedyrka grasareal i drift, og for hagebruksareal i drift med næringsføremål. Fulldyrka og overflatedyrka grasareal skal haustast ved slått til dyrefôr minst ein gong i vekstsesongen. Areal med fleirårige hagebruksvekstar skal vere i aktiv drift med naudsynt skjøtsel av frukttre/bærbuskar/stauder, slått av undervegetasjonen minst ein gong i vekstsesongen, hausting og omsetting av frukt/bær/urter, eller omsetting av foredla produkt basert på frukt/bær/urter frå godkjent areal. Areal med eittårige hagebruksvekstar skal vere i aktiv drift med naudsynt skjøtsel, gjødsling, ugrasreinhald, hausting og omsetting av vekstar, eller omsetting av foredla produkt basert på vekstar frå godkjent areal. For omsetting av foredla produkt gjeld same omsetningskrav som for produksjonstilskot.

Tilskotet blir fastsett per dekar.

Tiltaksklassar: overflatedyrka og fulldyrka 1:5, overflatedyrka og fulldyrka 1:3, fruktdyrking 1:5 og fruktdyrking 1:3

§ 5 Drift av beitelag

Det kan gjevast tilskot for drift av beitelag som oppfyller vilkåra i § 3b.

For at tilskot skal kunne tildelast må beitelaget ha minst 2 medlemmar, dyra må ha vore minst 5 veker på utmarksbeite, beitelaget må ha organisert tilsyn og sanking tilpassa lokale tilhøve, og beitelaget må ha levert inn årsrapport i, eller som vedlegg til, søknaden. Årsrapporten skal innehalde 1) Dato for årsmøte i søknadsåret, 2) Sum midlar på konto per 1.november i søknadsåret og 3) Kort årsmelding som syner aktivitet i beitelaget og målretta bruk av midlar for beitebruk i utmark i søknadsåret, samt eventuelle utfordringar for beitelaget og beitebruken.

Tilskotet blir fastsett per dyr som er sleppt på utmarksbeite.

Tiltaksklassar: storfe/hest og småfe

§ 6 Slått av verdifulle jordbrukslandskap

Det kan gjevast tilskot for slått av fulldyrka og overflatedyrka areal utan vegforbinding eller tilkomst med bilferje for å oppretthalde verdifulle jordbrukslandskap.

Arealet skal haustast ved slått til dyrefôr minst ein gong i vekstsesongen.

Tilskotet blir fastsett per dekar.

Tilskotsavgrensing: Det kan gjevast tilskot for maksimum 30 dekar per føretak.

Kapittel 3 Biologisk mangfald

§ 7 Slått av slåttemark

Det kan gjevast tilskot for slått av slåttemark og lauveng som er gjennomført slik at naturtypen blir teke vare på eller forbetra.

Arealet det blir gitt tilskot for skal ikkje vere gjødsla, jordarbeida eller sprøyta med plantevernmidlar. Areala skal vere registrerte i miljødatabasen Naturbase som slåttemark eller lauveng.

Tilskotet blir fastsett per dekar. Dersom lokaliteten er mindre enn 1 daa, kan det søkast om 1 daa.

Tilskotsavgrensing: Det kan gjevast tilskot for maksimum 40 dekar per føretak.

Tiltaksklassar: svært viktig, viktig, lokalt viktig

§ 8 Beiting av kystlynghei

Det kan gjevast tilskot for beiting av kystlynghei som er gjennomført med tilpassa beitetrykk slik at naturtypen blir teke vare på eller forbetra og at landskapet ber preg av beiting.

Arealet det blir gitt tilskot for skal ikkje vere gjødsla, jordarbeidd eller sprøyta med plantevernmidlar. Kystlyngheia skal vere registrert i miljødatabasen Naturbase. Det er krav om minst 3 månader vinterbeiting med tilstrekkeleg og tilpassa beitetrykk.

Tilskotet blir fastsett per dekar.

Tilskotsavgrensing: Det kan gjevast tilskot for maksimum 500 dekar per føretak.

Tiltaksklassar: svært viktig, viktig, lokalt viktig

§ 9 Brenning av kystlynghei

Det kan gjevast tilskot for brenning av kystlynghei som er gjennomført slik at naturtypen blir teke vare på eller forbetra.

Tilskotet kan berre gjevast som eit tillegg til tilskot etter § 8 Beiting av kystlynghei. Brenninga skal utførast i tidsrommet mellom 15. september og 15. april og etter avklaring med lokalt brannvesen. Brenninga skal vere godt planlagt, den skal gjennomførast på ein forsvarleg måte og i samsvar med skjøtselsråd fastsett av Fylkesmannen. Tilskotet kan berre gjevast for areal som er brent etter søknadsfristen i føregåande søknadsomgang, og det kan ikkje gjevast tilskot for brenning av same areal oftare enn kvart 10. år.

Tilskotet blir fastsett per dekar.

Tilskotsavgrensing: Det kan gjevast tilskot for maksimum 500 dekar per føretak.

§ 10 Skjøtsel av truga naturtypar

Det kan gjevast tilskot for beiting av naturbeitemark og hagemark i jordbrukslandskapet som er gjennomført slik at det biologiske mangfaldet i naturtypen blir teke vare på eller forbetra.

Arealet det blir gitt tilskot for skal ikkje vera gjødsla, jordarbeidd eller sprøyta med plantevernmidlar. Arealet skal vere registrert i miljødatabasen Naturbase. Arealet skal beitast med høveleg beitetrykk.

Tilskotet blir fastsett per dekar.

Tilskotsavgrensing: Det kan gjevast tilskot for maksimum 70 dekar per føretak.

Tiltaksklasse: beiting

§ 11 Skjøtsel av styvingstre

Det kan gjevast tilskot for styving av tre som er gjennomført på ein skånsam måte slik at trea sitt særpreg og biologiske mangfald blir teke vare på. Tilskotet kan berre gjevast det året treet vert styva. Kappa greiner og lauv må fjernast frå området slik at det framstår som rydding og stelt.

Tilskotet blir fastsett per tre.

Tilskotsavgrensing: Det kan gjevast tilskot for maksimum 70 tre per føretak. Det kan ikkje løyvast tilskot for same styvingstre oftare enn kvart femte år.

§ 12 Soner for pollinerande insekt

Det kan gjevast tilskot for å så og skjøtte soner med pollinatorvenlege frøblandingar på jordbruksareal i Lærdal kommune. Sonene må ha pollinatorvenlege blomster gjennom vekstsesongen. Arealet det blir gitt tilskot for skal ikkje vere gjødsla eller sprøyta med plantevernmidlar. Ei sone skal vere minst 2 meter brei.

Tilskotet blir fastsett per meter.

Tilskotsavgrensing: Tiltaket gjeld berre for Lærdal kommune. Det kan gjevast tilskot for maksimum 160 meter per føretak.

Tiltaksklasse: høg sats

§ 13 Tilrettelegging av hekke- og beiteområde for fugl

Det kan gjevast tilskot for å leggje til rette for hekking av dei truga fugleartene vipe, åkerrikse og storspove på eller i tilknyting til jordbruksareal.

Tiltaket gjeld for tilrettelegging på fulldyrka og overflatedyrka areal. Arealet det blir gitt tilskot for må vere stadfesta som hekkeområde av Fylkesmannen , og skjøtsel på arealet skal vere i samsvar med skriftlege tilrådingar/føringar frå Fylkesmannen per lokalitet. Søkar må kunne dokumentere utført tilretteleggingstiltak med framvising av foto ved eventuell kontroll.

Tilskotet blir fastsett per dekar.

Tilskotsavgrensing: Det kan gjevast maksimum kr 10 000 i tilskot per føretak.

Tiltaksklassar:

- låg tilrettelegging for lokalitetar med vipe
- høg tilrettelegging for lokalitetar med storspove og åkerrikse

Kapittel 4 Kulturminne og kulturmiljø

§ 14 Drift av støl

Det kan gjevast tilskot for drift av stølsanlegg med mjølkeproduksjon.

Produksjonsperioden skal vere minst seks veker per støl per sesong. Mjølka som blir produsert skal leverast til meieri eller foredlast på stølen. Produksjonen skal vere minimum 45 liter kumjølk eller 25 liter geitemjølk i døgnet per støl. Det vesentlege av næringstrongen til dyra skal vere dekka gjennom beiting.

Tilskotet blir fastsett per støl, og tilskotet blir fordelt på tal føretak som oppfyller kravet til mjølkeproduksjon på stølen.

Tilskotsavgrensing: Det kan gjevast tilskot for inntil tre stølar i drift per føretak.

Tiltaksklassar: eigen foredling, levering til meieri, drift av seter 2 og drift av seter 3

§ 15 Skjøtsel av automatisk freda kulturminne

Det kan gjevast tilskot for skjøtsel av automatisk freda kulturminne etter lov av 6. juni 1978 nr. 50 lov om kulturminner § 4, som grensar til jordbruksareal. Skjøtselen skal vere gjennomført slik at kulturminnet er synleg i jordbrukslandskapet. Kulturminnet skal vere registrert i kulturminnebasen Askeladden.

Tilskotet gjeld for skjøtsel av areal rundt synlege kulturminne, slik som gravfelt, bergkunst/helleristningar, åkerreiner, røysfelt, buplassar, tufter, vegfár og bygningar. Det kan ikkje løyvast tilskot til lokalitetar som er avmerkte i Askeladden som dyrkingslag og kulturlag, lokalitetar avmerkte som uavklara funnstader, lausfunn og liknande, der skjøtsel ikkje vil medverke til at kulturminnet vert meir synleg i jordbrukslandskapet.

Tilskotet blir fastsett per dekar. Dersom lokaliteten er mindre enn 1 daa, kan det søkast om 1 daa.

Tilskotsavgrensing: Det kan gjevast maksimum kr 5000 i tilskot per føretak.

Tiltaksklassar: beiting og slått

Kapittel 5 Avrenning til vatn

§ 16 Kantsone i eng

Det kan gjevast tilskot for å ha ei kantsone i eng langs kanten mot vassdrag som ikkje er gjødsla eller sprøyta i søknadsåret.

Sona det blir gitt tilskot for, skal ha ei breidde på minimum fire meter målt frå normalvasstanden til vassdraget, der minst to meter ligg på fulldyrka eller overflatedyrka areal. Det kan berre gjevast tilskot dersom avstanden frå enga til vassdraget er to meter eller mindre. Kantsona skal haustast ved slått eller beiting i søknadsåret. Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

Tilskotet blir fastsett per meter.

Tilskotsavgrensing: Tilskotet gjeld for fulldyrka og overflatedyrka areal i prioriterte område fastsett og kartfesta av Fylkesmannen. Det kan gjevast tilskot for maksimum 1000 meter per føretak.

Kapittel 6 Utslepp til luft

§ 17 Spreiing av husdyrgjødsel om våren og eller i vekstsesongen

Det kan gjevast tilskot for spreiing av husdyrgjødsel og biorest om våren eller i vekstsesongen.

Siste frist for spreiing er 10. august i søknadsåret. Arealet skal haustast ved slått eller beiting etter siste spreiing i søknadsåret. Det skal minimum spreiast 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsla per dekar. Tilskotet kan berre gjevast dersom all husdyrgjødsel som føretaket disponerer blir spreidd om våren eller i vekstsesongen innan fristen. Føretaket skal ha gjødslingsplan og skiftenoteringar som syner spreiedato og gjødselmengde spreidd per dekar.

Tilskotet blir fastsett per dekar.

Tilskotsavgrensing: Tiltaket gjeld fulldyrka og overflatedyrka areal i prioriterte område fastsett og kartfesta av Fylkesmannen. Det er krav om at føretaket disponerer minimum 80 dekar fulldyrka eller overflatedyrka areal for å kunne søke om tilskotet. Minimumskravet gjeld alt dyrka areal føretaket disponerer, både innanfor og utanfor prioritert område. Tilskotet gjeld frå første dekar. Det kan maksimalt gjevast tilskot for 250 dekar. Føretak som mottek dette tilskotet kan ikkje i same søknadsomgang gjevast tilskot etter § 18 Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel eller etter § 19 Spreiing av husdyrgjødsel med tilførselslange.

§ 18 Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel

Det kan gjevast tilskot for spreiing av husdyrgjødsel og biorest ved nedfelling eller nedlegging.

Det skal spreiast minimum 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsla per dekar. Siste frist for spreiing er 10. august i søknadsåret. Arealet skal haustast ved slått eller beiting etter siste spreiing i søknadsåret. Husdyrgjødsel og biorest som er spreidd ved nedlegging i open åker, må moldast ned innan to timar. Føretaket skal ha gjødslingsplan og skiftenoteringar som viser spreiedato og gjødselmengde spreidd per dekar.

Tilskotet blir fastsett per dekar.

Tilskotsavgrensing: Det kan gjevast tilskot for maksimum 100 dekar per føretak, og tiltaket kan gjelde for alt fulldyrka og overflatedyrka areal som føretaket disponerer. All husdyrgjødsel på eit areal i ein vekstsesong må vere tilført med nedfelling eller nedlegging for at arealet skal kunne godkjennast. Eit føretak treng ikkje fylle krava til tilskotet for alt areal det disponerer, men arealet det blir søkt om tilskot for skal fylle alle vilkåra til tilskotet. Føretak som mottek dette tilskotet kan ikkje i same søknadsomgang gjevast tilskot etter § 17 Spreiing av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen.

§ 19 Spreiing av husdyrgjødsel med tilførselsslange

Det kan gjevast tilskot for spreiing av husdyrgjødsel og biorest med tilførselsslange, som eit tillegg til tilskot etter § 18 Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel.

Føretaket må kunne dokumentere bruk av tilførselsslange.

Tilskotet blir fastsett per dekar.

Tilskotsavgrensing: Det kan gjevast tilskot for maksimum 100 dekar per føretak. Føretak som mottek dette tilskotet kan ikkje i same søknadsomgang gjevast tilskot etter § 17 Spreiing av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen.

Kapittel 7 Generelle føresegner

§ 20 Utmåling og utbetaling av tilskot

Tilskotet blir rekna ut etter satsar fastsett årleg av Fylkesmannen i regionalt miljøprogram. Tilskot skal berre gjevast for det året tiltaket blir gjennomført.

Fylkesmannen kan setje eit maksbeløp for tilskot eit føretak kan få innvilga per tiltak eller gruppe av tiltak innan tema kulturlandskap, biologisk mangfald, kulturminne- og miljø, friluftsliv, avrenning til vatn, utslepp til luft eller plantevern. Avgrensinga skal fastsetjast i regionalt miljøprogram.

§ 21 Søknad

Føretak som søkjer tilskot skal nytte søknadsskjema fastsett av Landbruksdirektoratet. Søknadsfristen er 15.oktober. For beitelag som søkjer tilskot etter §5 Drift av beitelag er fristen 15. november.

Dersom søknaden blir levert etter fristane i første ledd, blir tilskot redusert med 1 000 kroner per dag inntil 14 dagar etter fristen er utgått. Tilskotet kan ikkje overførast til eige eller pant.

§ 22 Administrasjon, dispensasjon og klage

Fylkesmannen administrerer tilskota etter denne forskrifta.

Kommunen gjer vedtak om tilskot. Fylkesmannen kan i særlege tilfelle dispensere frå føresegnene om tilskot fastsett i denne forskrifta.

Kommunen sitt vedtak kan klagast på til Fylkesmannen. Vedtak fatta av Fylkesmannen i første instans kan klagast på til Landbruksdirektoratet.

§ 23 Opplysingsplikt og kontroll

Den som søkjer tilskot pliktar å gje alle opplysingar som kommunen, Fylkesmannen og Landbruksdirektoratet finn naudsynt for å kunne forvalte ordninga.

Kommunen, Fylkesmannen og Landbruksdirektoratet kontrollerer at utbetalinga av tilskot er rett. Søkaren har plikt til å utlevere all bokføring, korrespondanse og dokumentasjon som gjeld tilskotet. Opplysingar gitt i samband med søknaden om tilskot kan også bli kontrollerte ved teljing og måling på dei eigedomane som føretaket nyttar i drifta.

§ 24 Avkorting av tilskot

Dersom føretaket aktlaust eller med forsett har

a) drive eller driv verksemda i strid med anna regelverk for jordbruksverksemd, eller
b) gitt feile opplysingar i søknaden slik at søkaren eller andre urettvist har fått utbetalt eller kunne fått utbetalt tilskot, kan heile eller delar av det samla tilskotet til føretaket bli avkorta.

Tilskotet kan også bli avkorta dersom føretaket

a) ikkje har halde dei fristane som kommunen, Fylkesmannen eller Landbruksdirektoratet har sett for å kunne utføre sine kontrolloppgåver i medhald av § 23 opplysingsplikt og kontroll,
b) har brote føresegner i forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging, eller
c) ikkje har ført journal over plantevernmidlar som føretaket har nytta seg av på areala det blir søkt tilskot for. Journalen skal innehalde opplysingar om namn på plantevernmiddelet som blei brukt, tidspunkt for behandlinga og dosa som er brukt, samt området og veksten som plantevernmiddelet blei brukt på. Tilskotet kan også bli avkorta dersom føretaket ikkje kan leggje fram slike journalar for dei siste tre åra.

§ 25 Tilbakebetaling og renter mv.

Dersom føretaket som følgje av manglande oppfylging av vilkår i denne forskrifta eller av andre grunnar har teke imot ei utbetaling som ikkje er rettkome, kan det feilutbetalte beløpet krevjast tilbakebetalt frå mottakaren eller motreknast i seinare utbetaling av tilskot. Tilsvarande gjeld

differansen mellom utbetalt beløp og redusert tilskot som følgje av vedtak om avkorting etter § 24 Avkorting av tilskot.

For tilbakebetalingskrav kan det krevjast renter når kravet ikkje er innfridd ved forfall. Ved grov aktløyse eller forsett kan renter krevjast frå tidspunktet for utbetalinga av det urettkomne tilskotet. Størrelsen på renta følgjer rentesatsen fastsett med heimel i lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinka betaling m.m.

Krav frå offentleg myndigheit som kjem ut av føretaket si jordbruksverksemd kan motreknast i seinare utbetalingar av tilskot til føretaket.

§ 26 Ikraftsetjing

Forskrifta trer i kraft 01.07.20. Samstundes blir FOR-2019-07-01-981: Forskrift om regionale miljøtilskot i jordbruket, Hordaland og Sogn og Fjordane oppheva.